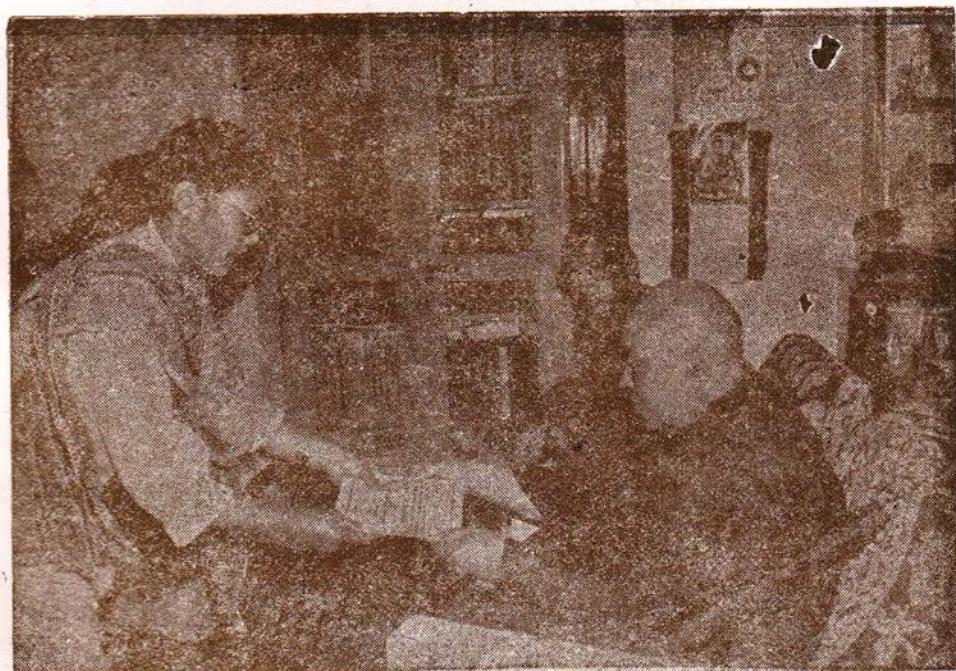

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्त

आनन्द भूमि

THE ANANDABHOOMI
(BUDDHIST MONTHLY)

स
कि
मि
ला
पु
ही

(सिक्ख अमृतानन्ददाट बुद्धिष्ठ इन्डियूट्स का विद्यार्थीलाई प्रमाणपत्र वितरण)

एक प्रतिको ३।

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।

बाजीवन ग्राहक शुल्क ३००।

बुद्धसम्बत् २५३२

नेपालसम्बत् ११०६

वर्ष १६

कार्तिक पूर्णिमा

कदम्ब

अंक ८

विक्रमसम्बत् २०४५

1988 A. D.

Vol. 16

मार्ग

November

No. 8

आनन्दभूमि

संरक्षक

स्वात्माचार्य भिक्षु अनन्तानन्द स्वास्थ्यविर

प्रधान-सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

व्यवस्थापक

भिक्षु मंत्री

सम्पादक

सुवर्ण शावय

फोन नं. २-१२८५५

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहारगुणी

आनन्दकुटी, काठमाडौं

कार्यालय

‘आनन्दभूमि’

आनन्दकुटी विहार

पोष्टबक्स नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-२४४२०

लगर-कार्यालय

‘संघाराम’

भिक्षु तालीम केन्द्र

खुती, खेतपाटी, काठमाडौं

फोन नं. २-१५०१०

सबे सत्त्वहरू मनेछन्, जीवनको अन्त्य तै मरण हो । मरणपछि पुण्यपापको
फल अनुरूप आपनो कर्मानुसार जानेछन् ।

पंचशील

चतुर्यंसत्य र आर्थिकमार्ग आदि भगवान् बुद्धका मुख्य उपदेश हुन् भने पनि अशिक्षितदेखि शिक्षितसम्म भगवान् बुद्धको उपदेश पुन्याउने हो भने पंचशील नै काफी छ । पंचशील वास्तविक सिद्धान्त हो जुन समस्त उपदेशको आधार हो । उपासक उपासिका कुनैपनि बेला पंचशील प्रार्थनामा लागेका हुन्छन् । त्यस्तै कुनैपनि धर्मावलम्बी होस् पंचशील उसको जीवनको मुख्य आदर्श हुन्छ । पंचशील बौद्धको पेवा होइन कि बौद्धले मात्र पालन गरोस् । यो त विश्वका संपूर्ण क्षेत्रका मानवको अधिकार हो अनि कर्तव्य पनि हो । यो भगवान् बुद्धले प्रतिपादन गरेको होइन किन्तु वहाँले औल्याएर देखाइदिनुभएको मात्र हो । एउटा अबौद्धले बौद्धलाई भन्ने गर्छ, “तपाईँहरू त बौद्ध यसैले मारकाट चल्दैन हगि ?”

यस्तो भन्ने अबौद्धको दाउ देखेर कुन चाहिँ समरुद्धार गानिसले त्यस्ताप्रति न हाँस्ला ? त्यस्ताको मन र आशय के कसैले बुझ्दैन भन्ठानेको होला ? पंचशील विना कुन धर्मको, कुन व्यवसायको, कुन जातिको धर्म बचेको हुन्छ ? यो त

मानवमात्रको साक्षा सदाचार हो । यसैले यस्तो कुरालाई औल्याइदिने भगवान् बुद्ध विश्वमा महामानव कहलाउनुभएको हो ।

वास्तवमा पंचशील प्रार्थना मात्र गर्ने विषय होइन, यो त अनुशीलन गरी पालन गर्ने बस्तु हो । चोरी नगर्नु एउटा शील हो भने भगवान् बुद्धका प्रतिमा अगाडि चोरले पनि पंचशील प्रार्थमा गरिरहेको हुन्छ । यसैले वचनले बोलेको कुरालाई कर्मले पनि पालन गर्नुपर्छ नत्र त्यसको कुनै मतलब हुन्दैन । यसैले बोल्नु र गर्नुमा धेरै फरक छ ।

भन्नु सजिलो छ, गर्नु गान्हो छ भन्ने उखानलाई सार्थक पार्ने कुरामध्ये एउटा यही पंचशील नै हो । धर्मदेशना गर्ने, उपदेश दिने र भाषण गर्ने सबैको मुखले पंचशीलको आधारमा कुरा गरेका हुन्छन् । तिनीहरूको व्यवहार है-यो भने दिन र रात छै फरक भएको पनि पाइन्छ । यसैले पंचशीलको प्रार्थना मुखमा र ग्रन्थमा मात्र सीमित नराखेर व्यवहारमा उतानै कोशीश खास गरी जिम्मेदार व्यक्तिबाट पहिले हुनुपर्दछ । आनन्दभूमि सधै यही सोच्दछ ।

कोलियवंशोत्पत्ति

— आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

ओकाक्का चारै राजकुमारहरूका छोरा छोरीहरू क्रमशः वद्दैगए । प्रिया भन्ने जेठी राजकुमारीलाई भने पछि कुष्ठरोग भयो र उनको शरीर कोलिय (कोविदार) पुष्प जस्तै देखिन थाल्यो । अनि राजकुमारानहरूले सोधे — “यदि कुष्ठरोगीका साथ एक ठाउँमा खान पान तथा बसोबास गरेमा अरु परिवारहरूलाई पनि यो रोग सर्न सक्छ ।” यस्तो विचारगरी, उद्यान क्रीडामा जाने बहानाले एक दिन, ती राजकुमारहरूले । उनलाई पनि रथमा राखी एक जङ्गलभित्र गए । अनि त्यहीं जमिनमुनि ठूलो गुफा बनाई, त्यहाँ खाने पिउने सरसामानहरू राखी, उनलाई पनि त्यसै गुफामा राखी, माथि-बाट माटाले छोपिदिए ।

त्यसै समयमा वाराणशीका राम भन्ने राजालाई कुष्ठरोग लागेको थियो । त्यसैले उनलाई तल्लो श्रेणीका नर्तकीहरूले समेत घृणा गरको बुझी, विरक्तभई जेठा छोरालाई राज्य दिई आफू जङ्गलतिर लागे । जङ्गलमा स्वयं पाकेका फल फूल तथा कन्दमूलहरू खाँदाखाँदै राम राजाको कुष्ठरोग निको भयो र उनको वर्ण पहिलेभन्दा पनि धेरै सुन्दर हृष्ट-पुष्ट देखियो । जङ्गलमा यथाउता घुम्दाघुम्दै एक ठाउँमा १६ हात जति मोटो एक खोको रुख देखे । अनि सो खोको रुख

सफागरी, रुखमा ढोका, ठयाल तथा भन्यांग राखी त्यसै रुखभित्रै राजा बास गर्न थाले । रातभरि आगो बाली बस्दथे र रातमा जताबाट बाघ मृगहरूको आवाज आउँदथ्यो, भोलिपल्ट उत्तिर गई सिकार गरी, त्यसैको मासुले अपनो जीविका गरेर बसेका थिए ।

एक दिन, भोर हुने बेलामा कुष्ठरोगी प्रिया राजकुमारीको शरीरको गन्ध आई बाघ आई, भूइँ खोस्ती गुफा छोपिराखेको फल्याक समेत उधिन थालेपछि राजकुमारी बाघदेखि भयभीत भइन् र बेसरी चिच्याइन् । उता रुखमा बसेका राजा रामले यो आवाज सुनी, “यो त स्त्रीको आवाज जस्तो लागदछ” भन्ने विचार गरी बिहानै त्यस ठाउँमा गई, “यहाँ भित्र को क्छ ?” भनी सोधे—भित्रबाट, “स्त्री हूँ” भन्ने जवाफ आयो । “कुन जातकी ह्वौ” “ओकाक राजाकी छोरी हूँ” “त्यसो भए बाहिर निस्क” “सविदन” “किन नि ?” भनी सोधेपछि राजकुमारीले आफूमा चर्मरोगादि भएको कुरा सुनाइन् । अनि राजाले क्षत्रित्वाभिमानले न निस्की बसेकी राजकुमारी—लाई आफू पनि क्षत्रीय वंशोत्पन्न राजा भएको कुरा बताए । त्यसपछि भन्याड्वारा राजाले राजकुमारीलाई बाहिर निकाली आफू बस्ने ठाउँमा लगी, आफूले खाएको फलफूल तथा

कन्दमूल औषधि स्वार्इ रोग निको पारिदिए । त्यसपछि वाराणशीका राम राजाले ओक्काक राजाकी छोरी प्रिया राजकुमारीलाई आफ्नी रानी बनाए । उनले १६ पटकसम्म जुम्ल्याहाँ छोराहरू जन्माइन् । ती ३२ राजकुमारहरूलाई राजाले राज्ञोसंग शिक्षादीक्षा दिई प्रत्यन्देशम गरे ।

कोलवृक्ष काटी नगर बसाएको हुँदा त्यस शहरलाई कोलनगर र बाघहरू विचरण गर्ने हुनाले व्याघ्रपथ पनि भनिएको हो । यसैबाट कोलियवंशको शुरुवात भएको बुझिन्छ ।

एक दिन, राम राजाको देशबाट आएको एक बनचर पुरुषले टाढौंबाट राजालाई देखी, चिन्यो । अनि सो पुरुष राजाकहाँ गई 'महाराज ! म तपाईंलाई चिन्दछु' भनी निवेदन गरेको कुरा सुनी राजाले आफ्नो देशको हालखबर सोध्न थाले । त्यसै समयमा ३२ राजकुमारहरू पनि जङ्गलबाट आइपुगे । अनि बनचर पुरुषले ती कुमारहरूका बारे राजाद्वारा जानकारी लिए । त्यसपछि बहुत खुशीभई, "अब म फर्केर राजालाई राम्रो समाचार सुनाउनेछु" भनी नगरमा गई खबर सुनाएग्छि राम राजाका पुत्र चतुरंगिनी सेनाहरूका साथ त्यहाँ आई आफ्ना बाबुलाई ढोगी, 'पिताज्यू, तराईंको राज्य लिनुहोस्' भनी प्रार्थना गर्दा राम राजाले, "भो पुत्र ! भद्रहाल्यो" मलाई यही नै ठीक छ । यदि तिमी चाहन्छो भने मलाई यही रुख काटी, यहाँ नगर बसाइदेऊ !" भने । अनि राजकुमारले राजाको इच्छा पूरा गरिदिए ।

कोलवृक्ष (कोविदार वृक्ष) काटी नगर बसाएको हुँदा कोल नगर र व्याघ्रपथ पनि भएको हुँदा व्यग्रपञ्ज > व्याघ्रपथ >

भन्ने सो नगरको दुइवटा नाम रहनगयो । यसैबाट कोलियवंशको शुरुवात भएको बुझिन्छ ।

एक दिन, प्रिया रानीले आफ्ना छोराहरूलाई कपिलवस्तुबासी शाक्यहरू मामापन्ने कुरा बताइन् । साथै शाक्यवंशका कन्याहरू नुहाइरहेको बेलामा आ-आफ्नो इच्छानुसार उनीहरूलाई ल्याए पनि हुन्छ भन्ने कुरा पनि सुनाइन् । आ-माको कुरा सुनी ती राजकुमारहरूले त्यसै अनुसार आ-आफ्नो इच्छानुसार शाक्यराजकुमारीहरूलाई ल्याए । शाक्य र कोलियवंशका बीच आवाह विवाहगर्ने परम्परा त्यसैबेलादेखि बुद्धकालसम्म अविच्छिन्न रूपले चलिआएको देखिन्छ ।

प्रतिज्ञा

चन्द्रताल तामाङ

तुवाकोट, तुच्चे

देखनुभयो जब सिद्धार्थले, रोगी, बूढो र मृतकलाई लिनुभयो प्रतिज्ञा बहाले, म गर्दू उद्धार जगत्लाई जान्छु राती भागेर, ज्ञानको आँखा लिनलाई देखाउँछू सत्यमार्ग, आएर मानव जातीलाई ।

शान्तिको ध्वनि छरेर, मानव के हो चिनाउँछु जन्म, मरण, दुःखको, कारण र मुक्ति चिनाउदछु । शरोर सुकेर जाओस् बरू, आँखा नलिई फर्कनन भेदभाव, अन्धविश्वास हटाई, विश्वमा समानता ल्याउन ।

अन्धकारमा रुमलिएका, मानवलाई बाटो दिनेछु ऐश्याको ज्योति बनेर, संसार उज्यालो गर्नेछु । बहुजनको हित गर्नलाई, सुख, सुविधा ल्याउनेछु प्रतिज्ञा पूरा गर्नलाई, गृहत्याग गरेर जानेछु । ★

‘धर्मकर्मका केही कुरा’

— छत्रराज शाक्य

धर्म भन्नु नै कुशल कार्य सम्पादन गर्नु अथोत् परहित गर्नु हो । अकुशल कर्म त्याग्नुको अर्थ परप्राणो—लाई हानि नगर्नु हो । यही नै मानवसत्यधर्मको स्वभाव हो । यही मानवसत्यस्वभावलाई धारण गर्नु नै धर्म हो ।

धर्ममार्गतिर उन्मुख हुने क्रममा निस्वार्थ रूपमा कुशल कार्यको सम्पादन कसरी हुन जान्छ भन्ने प्रक्रिया बहुत जरूरी हुन्छ । कुशल अकुशल कर्मलाई विश्लेषण गर्दा तीन तहबाट संपादन हुने स्पष्ट हुन्छ—प्रथम चित्त, चेतेसिक कार्य, दोस्रो वाचिक कार्य र तेस्रो कायिक कार्य । सर्वप्रथम कुनै व्यक्तिको चित्तमा (मन) कुनै विचार भावना उत्पन्न हुन्छ जस्तै कहुणाभाव उत्पन्न हुनु । दोस्रो चरणमा, चित्तमा उत्पन्न कहुणा भावलाई सहानुभूति पूर्वक बचनबाट अभिव्यक्त हुन जान्छ । तेस्रो चरणमा सो कहुणाभाव अनुसार उचित पात्रलाई केही सहयोगको कार्य गरिन्छ, उपर्युक्त तीन प्रकारका कार्यमा हुनत तेस्रो प्रकारको कर्म कायिक कर्म मनुष्यका विभिन्न इन्द्रियहरूबाट अनुभव गर्ने सबैने हुन्छ । त्यस्तै वाचिक क्रियाले पनि व्यक्तिको श्रवण इन्द्रियबाट अनुभव गरेर चेतना उत्पन्न गर्दछ । तर यी दुबै कर्मभन्दा पृथक् चित्त चेतेसिक क्रिया अथवा मनबाट गरिने क्रियालाई मानवका बाहिरी इन्द्रियहरूबाट अनुभव गर्न नसकेता पनि, यही नै

सबभन्दा महत्त्वपूर्ण हुन आउँदछ कारण प्रत्येक कर्म जो कायिक र वाचिकको रूपमा संपादन हुन्छ । प्रथमतः त्यो मनबाट मूल लोको रूपमा उत्पन्न हुन्छ । यसरो दया, करुणा, मुदिता (अरुको सुखमा आफू पनि सुखी हुने भाव), उपेक्षा (रात्रो नरान्त्रो कुरामा प्रतिक्रिया नजनाई सञ्चुलित अवस्थामा रहने भाव), राग, द्वेष, मोह, लोभ, धृणा, अहंकार, ओढ आदि भाव जो मानव हृदय वा चित्तमा प्रथमतः उत्पन्न हुन्छ, यही नै मानव र समाज दुखलाई शान्ति र अशान्ति अथवा कलह प्रदान गर्ने मूल लोक हुन जान्छ । साथै कुशल, अकुशल संस्कार खडा गर्नेमा यही चित्तको भूमिका प्रधान हुन्छ । वाचिक र कायिक कर्म गौण हुन्छ । उदाहरणको लागि लिन सकिन्छ—एकजना चोरले चोरी गर्ने क्रममा घरधनीलाई मार्छ भनेर नै छुरा हानेर मार्दछ । अर्को एकजना डाक्टरले दिरामीलाई रोगबाट बचाउन चबकुले पेटको विरफार गर्दछ तर दुर्भाग्यवश बिरामीको सृष्ट्यु हुन्छ । अब दुबै चोर र डाक्टरको कायिक कर्मबाट दुबै व्यक्ति घरधनी र बिरामीको सृष्ट्यु हुन गएको छ । तर पनि दुबै चोर र डाक्टरको संस्कार एउटै हुँदैन, कारण चित्तको चेतना भिन्नभिन्न थियो । असः चोरले अकुशल संस्कार खडा गर्दछ भने डाक्टरको कर्मले अकुशल संस्कार खडा गर्दैन ।

वर्तमान विश्वमा अन्तमुखीको साटो बहिर्मुखी हुने स्वभाव बढी भएको ले धर्मको गूढ रहस्य बुझन गान्छो भइरहेको छ । धर्म र अध्यात्मको नाममा हुने क्रियाहरू जस्तै विहार, मन्दिर, मस्जिद, गिरिजाघर र गुरुद्वारामा गएर आमिष पूजापाठ गर्नु, विश्वशान्तिको नाममा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विभिन्न धार्मिक सम्प्रदायहरूका सम्मेलनहरू गर्नु, विचारगोष्ठी गर्नु, धार्मिक यात्रा र शान्तिपैदलयात्राको आयोजना गर्नु, गंगास्नान गर्नु आदिले मानवमा विद्यमान विकारहरू एवं दुर्गुणहरूलाई हटाई मानवहृदयलाई आध्यात्मिक वा धार्मिक बनाउन कतिको सफल हुन सकेको छ विचारणीय छ ।

अर्को उदाहरण लिङ्ग दानको – एकले अर्कालाई गरिरहेको दया, सेवा, सहयोग, दान आदि ढोंग प्रवृत्ति-स्वरूप भइरहेको हुन सबैछ । जस्तै दया र सेवामा आफूलाई दयादान भनिवेओस भन्ने तृष्णा र दानमा पनि अरूले भन्दा बढी र राङ्गो दिनेवाला दाता हुँ भन्ने अहं जागेको हुन सबैछ । यसरी अहं जागएर गरेको दानले पुण्यलाभको सट्टा, अहं जस्तो दुर्गुण जागेको र दाताको यशको तृष्णा उत्पन्न भएको हुँदा अकुशल सरकार (यस्तो क्रिया जस्को फल भोग्नु पर्ने) खडा गर्न जाँदा, धर्मको नाममा गरिएको धार्मिक कार्य पनि अधार्मिक हुनगई भोक्तुर्गमा अगाडि बढनुको साटो जन्ममरणकी भवचक्रमा धुमिरहने र दुःखसागरमा दुरुलिकलगाइहुनुपर्ने हुन्छ । तसर्थ दानकार्य गर्दा पनि दान विशुद्धि पद्धति अनुसार दानबारे कुशल चेतना जगाएर निस्वार्थ भावले सत्पात्र र शील सदाचार मार्गो-न्मुख वा दान ग्रहणयोग्य पात्रलाई मंत्री र कर्णभाव-

ले प्रदान गर्ने सही तरीका जानेर दान गर्नुको अर्थ रहन्छ ।

उपर्युक्त पद्धतिको धार्मिक क्रिया खालि पुस्तक, शास्त्र अध्ययन, बाणीचिलासको रूपमा गरिएको छलफल र आपसी सत्संगले मात्र पूरा हुन सबैदेन । यसको लागि अन्तमुखी भएर स्वचिन्तन गरी आफूमा भएका दुर्गुण-हरू अकुशल पक्षलाई मात्रा कम गर्दै हटाउने र आफूमा नभएका वा केही रूपमा भएका गुणहरू वा कुशल पक्षलाई अभिवृद्धि गर्ने सत्प्रयासको अभ्यास गर्न जरूरी हुन्छ । अर्थात् साधनामार्गमा लाग्न जरूरी हुन्छ ।

वर्तमान विश्वमा अन्तमुखीको साटो बहिर्मुखी हुने स्वभाव बढी भएको ले धर्मको गूढ रहस्य बुझन गाहो भइरहेको छ । धर्म र अध्यात्मको नाममा हुने क्रियाहरू जस्तै विहार, मन्दिर, मस्जिद, गिरिजाघर र गुरुद्वारामा गएर आमिष पूजापाठ गर्नु, विश्वशान्तिको नाममा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विभिन्न धार्मिक संप्रदायहरूका सम्मेलनहरू गर्नु, विचार गोष्ठीहरू गर्नु, धार्मिक यात्रा शान्तिपैदलयात्राको आयोजना गर्नु, पापमोचनको लागि तीर्थयात्राको दर्शन गर्नु, गंगा गंडकीमा स्नान गर्नु आदिले मानवमा विद्यमान विकारहरू र दुर्गुणहरूलाई हटाई मानवहृदयलाई आध्यात्मिक वा धार्मिक बनाउन कतिको सफल हुन सकेको छ विचारणीय छ । धर्म र आध्यात्मिक क्षेत्रको विकाससित खालि देखावटी ढोंगी प्रवृत्तिस्वरूप गरिएका बाह्य भौतिक क्रियाहरूले केही महत्त्व राखदैनन् । वास्तवमा, कुनैपनि धार्मिक कार्य संपादन गर्दा बाहिरी देखावटी र ढोंग स्वरूप आमिष पूजाआजा र अन्य गतिविधिहरूमा लान्तुको साटो चित्त (मन) को चेतना यथार्थ, सत्य र शुद्ध गर्ने अभ्यासमा लाग्न जरूरी हुन्छ । साथै हाङ्गो दैनिक जीवनको व्यावहारिक कार्य

गर्द गराउंदा नै चित्तलाई शुद्ध गरी (राग, द्वेष, मोह आदि नेजगाई) कार्य गर्नु पर्दछ। जीवनपर्यन्त व्यवहार गर्दा अकुशल कर्म गर्ने तर जीवनको अन्तिम घडीमा धार्मिक क्षेत्र, तीर्थस्थलहरूमा भ्रमण वा अन्तिम जीवन बिताउने त्यस्तै महानदीहरूमा स्नान आदि कर्मले पाप कर्मलाई धुने वा मोझ पाउने हात्रो अन्धविश्वासी परम्परागत आशा मृगतज्ञासरि हुन जान्छ ।

अतः धर्मको नाममा गरिने कुर्नेपति पूजापाठ र समारोहने त्यसमा लाग्ने केही व्यक्तिहरूको मात्र भए-पति आफ्नो पूर्वजीवनको खिलेबण गरी अकुशलबाट कुशलपक्षतिर जाने प्रण र यथार्थ अध्यासको साथै मानव हृदय परिवर्तन गर्न सकेमा मात्र सार्थक हुन्छ ।

सञ्चर्ट अशोकका सेवामूलक कार्य

सर्वत्र देवान् प्रियस प्रियदसिनो रागो द्वे विकीर्णकता
मनुसचिकिछा च पसुचिकिछा च ओसुडानि च यानि

मनुसोपगानि च

पसोपगानि च यत यत नास्ति सर्वगा हारापितानि च
रोपापितानि च

मूलानि च फलानि च यत यत नास्ति सर्वत
हारापितानि रोपापितानि च

पथेसू कूपा च खानपिता ब्राह्मा च रोपापिता
परिप्रोगाय पसुमनुसानं

देवताहरूको मनपत्रे प्रियदर्शी राजाले दुई (प्रकारका) चिकित्सा (औषधि) को व्यवस्था गर्नु भयो – मानिसको लागि औषधि र पशुको लागि औषधि ।

मानिसको लागि उपयोगी र पशुको लागि उभयोगी औषधि (ब्रिस्वा) जहाँ जहाँ छैन, (त्यहाँ त्यहाँ) सबै ठाउंना (औषधिको बिरुद्ध) पुन्याइदिनुभयो, फेरि (औषधिको बिरुद्ध) लगाउनुभयो ।

फेरि जहाँ जहाँ फन र मूल छैन (त्यहाँ त्यहाँ) सबै ठाउंना (फन र मूल) बिरुद्ध पुन्याउनुभयो, फेरि (फन र मूल) बिरुद्ध लगाउनुभयो ।

पशु र मानिसको लागि प्रयोग गर्न बाटोबाटोमा इनार खनिदिनुभयो, फेरि रुख लगाउनुभयो ।

– गिरनारको दोस्रो अभिलेख

बुद्धको संझनाभा

उत्तम शाक्य

पुरानो डबली टक्सार-२

भोजपुर

कठोर दुष्कर तपस्याको यातना सहेर

विश्वको काँधमाथि फक्केर

रक्तिम गुराँस कै

सूक्तिको लागि निर्बाणपथको संघर्ष गरेर,

आत्माबीचको रागद्वेष जस्ता बाधा अड्चनसित,

निरन्तर लागेर

साँचै नै बुद्ध! पुगेछौ तिमी त एशियाको पहरामाथि

जहाँ शान्तिको अजम्बरीको फूल फुलाएर

त्यसैले म भन्छू यो देशको फूलबारीमा

बहुजन हिताय र बहुजन सुखायको पाठ खेलाएर

अन्यथद्वा र अन्धभक्त जस्ता कालो पदा च्यातेर

कोमल अनि करुणाका ती जिन्दगीहरूलाई देखेर

स्वतन्त्र विन्तनको गोरेटो देखाएर

साँच्चै नै ती गाउँ बस्ती सडकहरूमा

तिम्रा ती चहकिला किरणहरू प्रज्ञा बनेर

पुगेछौ बुद्ध तिमी एशियाको पहरामाथि

जहाँ अर्हन्तको मूल भएर ।

त्यसैले, सुन्दर भविष्यको कल्पना बोकेको मेरो देशमा

कसैले दुःखको आर्तनाद बहाएमा

आयंअष्टाङ्गिको जलले सेवन गारिदिन्छौ

कुनै रक्तिम खंघर्ष चलेमा शान्तिको पुजारी बनिदिन्छौ

जहाँ नैतिकता र स्थावलम्बीपनलाई मन्दिरको उपमा दिएर

त्यसैले, बाँच बुद्ध! तिमी लाख लाख वर्षसम्म बाँच

एशियाको ज्योति भएर ।

विजयराज वज्ञाचार्य

११ - अन्तर्राष्ट्रिय छावावास
सं. संस्कृत विश्वविद्यालय
बाराणशी

आत्मवाद वा अनात्मवाद

मानिसहरू भन्दछन् - मेरो शरीर, मेरो ज्ञान, मेरो भावना वा मेरी कार्य । प्रश्न उठ्छ यो शरीरको मालिक को हो ? ज्ञानको ज्ञाता को हो ? भावनाको अनुभूति के लाई हुन्छ ? कार्य कस्तेँ गर्दछ ?

संसारको आरम्भदेखि लिएर दार्शनिकहरू यी प्रश्नमा विचार गर्दा आएका छन् । प्रश्न यद्यपि सोधा र सरल छन् तथापि धेरै गम्भीर छन् ।

आरम्भकालका विचारकहरूलाई यी प्रश्नले आश्वर्य बनाएका छन् । धेरै सौचविचारपछि दिनोहरू यो परिणाममा पुगे कि प्रत्येक व्यक्तिको व्यक्तित्वमा छिप-राखेको एक सत्ता छ, जो शरीरको मालिक हो - ज्ञानको ज्ञाता हुनु, भावनाको अनुभूतिकर्ता हुनु, द्रष्टा हुनु, श्रोता हुनु र सबै कार्यको कर्ता हुनु । यो सत्ताको नामकरण गरियो - आत्मा । सार्वधर्मनले यो सत्तालाई पुरुष र जीनदर्शनले जीव भन्यो । यो आत्मा शरीर र मन दुबैदेखि पर तथा दुबैको प्रेरक शक्ति भानियो ।

भगवान् बुद्धले पनि सर्वप्रथम “आत्मा” को अस्ति-स्वको मिथ्यापन देखाएर त्यस अस्तित्वको खण्डन गरे, जसको विश्वास मनुष्यहरूले अति दीर्घकालदेखि गर्दा आएका थिए । भगवान्से यस कुराको घोषणा गरे कि प्रत्येक व्यक्ति चित्त र शरीरले संयुक्त छ र यो बहेक त्यसमा अङ्ग कैही पनि छैन । शरीरलाई रूप भनिन्छ र चित्का चार आकार छन् - वेदना, संज्ञा, संस्कार

र विज्ञान । यी पाँच स्कन्धमा कुनैपनि व्यक्तिको स्थिति निर्भर छ ।

राजा मिलिन्द र आयुष्मान् नागसेनको पहिलो भेटमा सर्वप्रथम यसे प्रश्नमा वादविवाद भयो । यो विवाद अर्थन्त ने रौचक छ र आत्मवाद सम्बन्धी बौद्ध दृष्टिकोण स्पष्ट गरेको छ । यहाँ मूलपालिवाद यसको अनुवाद दिइएको छ ।

तब, राजा मिलिन्द आयुष्मान् नागसेन भएको ठाउँमा गए र उनलाई नमस्कार तथा अभिवादन गरि-सकेपछि एक ठाउँमा गएर बसे । आयुष्मान् नागसेनले पनि उत्तरमा राजाको स्वागत सम्मान गरे । त्यसबाट राजाका चित्तलाई सांख्यना भयो ।

तब राजा मिलिन्दले सोधे - “भन्ते ! तपाईं के नामले जानिन्छ, तपाईंको शुभनाम ?”

“महाराज ! ‘नागसेन’ को नामसे मलाई जान्दछन् र मेरा ब्रह्मचारीहरू मलाई यस नामले बोलाउँदछन् । महाराज ! यद्यपि आमाबाबुले आप्नो बच्चाहरूको नाम यसप्रकार राखेका छन् जस्तै - नागसेन, शूरसेन, बोरसेन, या सिहसेन कुनै नाम दिनुहुन्छ, किन्तु यो सबै केवल अबहार गर्नको संज्ञाभरमात्र हो, किनकि यथार्थमा यस्तो कौही पुरुष (आत्मा) छन्” ।

तब, राजा मिलिन्दले विस्मित भएर भने - “मेरा पाँचसंवय यूनान अनुयायीहरू तथा अस्सीहजार चिक्कु हो ।

तपाईं हरहले सुन्न भयो ! आयुष्मान् नागसेन भन्नुहुन्छ -
“यथार्थमा कुनै एक पुरुष छैन ? उनको यो भनाइ-
लाई के भनेर बुझनुपच्यो ?”

“भन्ते नागसेन ! यदि कुनै एक पुरुष छैन भने कसले
तपाईंलाई चीवर, भिक्षा, शयनासन र ग्लानप्रत्यय
दिन्छ ? कसले त्यस बस्तुको उपयोग गर्द ? कसले शीलको
रक्षा गर्द ? कसले ध्यान भावनाको अभ्यास गराउँद ?
कसले आर्यमार्गको फल निर्वाणिको साक्षात्कार गरिदिन्छ ?
कसले प्राणातिपात गर्द ? कसले अदिश्वादान (चोरी)
गर्द ? को मिथ्या भोगमा अनुरक्त हुन्छ ? कसले मिथ्या-
भाषण गर्द ? कसले कसले मद्यापान गराउँद ? कसले यी
पाँच अन्तरायकारक कर्महरू गर्द ? यदि यस्तो कुरा
छ भने न पाप हुन्छ, न पुण्य, न पाप र न पुण्य कर्महरू-
का कोही गर्नै मान्छे हुन्छ, र न कोही गराउने मान्छे,
न पाप र पुण्य कर्महरूको कोही फल हुन्छ, “भन्ते
नागसेन ! यदि तपाईंलाई कसले मारे भने कसले मारेको
भन्न सकिन्न !” “भन्ते नागसेन ! तब तपाईंका कुनै
आचार्य पनि हुँदैनन्, कुनै उपाध्याय पनि हुँदैनन्. तपाईंको
उपसम्पदा पनि भएको छैन।”

“तपाईं भन्तुहुन्छ कि तपाईंका सब्हाचारी तपाईंलाई
“नागसेन” नामबाट बोलाउँछन्, त यो ‘नागसेन’ के
हो ? भन्ते ! के यो केश नागसेन हो ?”

होइन महाराज !

भन्ते, त्यसो भए के तपाईंको नड, दाँत, छाला,
मासु, स्नोयु, हाड, बोसो, हृदय, पकृत, क्लोमक, वेताला,
आन्द्रा, पटली आन्द्रा, पेट, दिसा, पित्त, कप, पीप,
रगत, पसीना, मेद, आँसु, च्याल, मेद लसिका, दिमाग,
नागसेन हो ।

होइन महाराज !

भन्ते ! त्यसो भए के तपाईंको रूप नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

के तपाईंको वेदना नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

तपाईंको संज्ञा नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

तपाईंको संस्कार नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

तपाईंको विज्ञान नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

भन्ते त्यसो भए के रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र
विज्ञान सबै एक साथ नागसेन हो ?

होइन महाराज ।

भन्ते ! त्यसो भए के यी रूपादिबाट मिल्न कुनै
नागसेन छ ?

छैन महाराज ।

भन्ते ! मैले तपाईंसेंग सोद्दा सोद्दै थाकिसके किन्तु
मैले जान्न सकिन कि नागसेन के हो ? यी कुरा पत्ता
लगाउन सकिन । त्यसो भए के ‘नागसेन’ केवल शब्द-
ध्वनि मात्र हो ? आखिरमा नागसेन को हुन ? भन्ते !
तपाईं क्लूठ बोल्नुहुन्छ कि नागसेन नामका कुनै व्यक्तित्व
यथार्थमा विद्यमान छैन ।

जसरी रथलाई दुका टुका गरी छुट्ट्याउँदा
रथको अस्तित्व रहँदैन त्यसरी नै मानिसका
अंगहरू छुट्ट्याउँद जाँदा आत्माको अस्तित्व
रहँदैन । त्यसैले रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र
विज्ञानबाट बनेको व्यक्तिको पृथक् कुनै अह
वा आत्मा वा पुरुष वा जीव हुँदैन ।

तब, आयुष्मान् नागसेनले राजा मिलिंदलाई भने -

महाराज ! तपाईंको जन्म क्षवीय कुलमा भएको छ ।
त्यसकारण स्वभावतः तपाईं अत्यन्त सुकुमार हुनुहुन्छ
तर पनि यो मध्याह्न समयको चक्को धाम र गरम
बालुञ्जा तथा कंकडले भरिएको भूमिमा वैदल आएकोमा
तपाईंका छुटा दुखिराखेका होलान् । मलाई विश्वास
छ कि अबश्य पनि तपाईंको शरीर थाकिरहेको होला,
मनलाई शान्ति भएको छैन होला र धेरै नै शारीरिक
पीडा भइरहेको होला । के तपाईं वैदल (हिँडर) नै यहौं
आउनुभएको हो वा कुनै सबारीमा ?

भन्ते ! म पैडल आएको होइन, किन्तु रथमा
आएको है ।

“महाराज ! यदि नपाई” रथमा आउनुभएको भए
त मलाई भन्नुहोस् कि तपाईंको रथ कहाँ छ ? महाराज !
के इषा (वण्ड) रथ हो ?

होइन भन्ते ।

के अक रथ हो ?

होइन भन्ते ।

के पांच रथ हो ?

होइन भन्ते ।

रथका पञ्जर रथ हो ?

होइन भन्ते ।

के रथका ढोरीहरू रथ हो ?

होइन भन्ते ।

के लगाम रथ हो ?

होइन भन्ते ।

के चाबुक रथ हो ?

होइन भन्ते ।

महाराज ! इषा इत्यादि सर्व के एक साथ रथ हो ?

होइन भन्ते ।

महाराज ! के इषा इत्यादिदाट भिन्न कहाँ रथ छ ?

छैन भन्ते ।

“महाराज ! तपाईंसँग सोहा सोहै म थाकिसमें
किन्तु यो जान्म सकिन कि रथ कहाँ छ ?

के रथ केवल एक शब्दसारै हो ? आखिर यो रथ
के हो ?

महाराज ! तपाईं झूठ बोल्दैहुनुहुन्छ कि रथ छैन ।
‘महाराज ! यो सारा जम्बूदीपका तपाईं सर्वभन्दा ठूला
प्रजापी महाराज हुनुहुन्छ, फरि कोईख डराउंदै तपाईं
झूठ बोल्नुहुन्छ ?

आयुष्मान् नागसेनले पांचसय यूनाई तथा अस्सी
हजार चिक्कहुलाई संबोधन गरेर भन्नुभयो कि तपाईं -
हरू मुनुहोस् ! राजा मिलिंदले भने - म रथमा बसेर
आएको है, किन्तु मेरो सोधाइमा रथ कहाँ छ, उनले
मलाई देखाउन सकेनन् । के उनका कुरा मान्न सकिन्छ ?

यस कुरामा पांचसय यूनाईले आयुष्मान् नागसेन -
लाई साधुकार दिएर राजा मिलिंदलाई भने - महाराज
यदि तपाईं सक्तुहुन्छ भने त्यसको उत्तर दिनुहोस् ।”

तब, राजा मिलिंदले आयुष्मान् नागसेनलाई भने -
“भन्ते नागसेन ! म झूठ बोलन जाउदैन । इषा इत्यादि
रथका अवयवहरूका आधारमा केवल व्यवहारको लागि
‘रथ’ यस्तो एक नाम मानिएको छ ।”

“महाराज ! धेरै राज्ञो, तपाईंले यथार्थमा रथ के
हो जानुभयो । ठोक यसेप्रकार मेरो आधारमा रूप,
बेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान यीलै पांच स्कन्धमा मेरो
अस्तित्व निर्भर छ । नागसेन शब्द केवल व्यवहारमार्त्र
हो । किन्तु यथार्थमा “नागसेन” यस्तो नामको कुनै
पनि व्यक्तित्व विद्यमान नै छैन ।

“महाराज ! बजिरा नामकी भिक्षुणीले भगवान्को
संपुछ यस कुरालाई भनेकी थिई -

“धथा हि अङ्गसम्भारा, होति सदौ रथो इति ।

एवं खन्धेसु सन्तेसु, होति सत्तो ति समृतो” ति ॥

अर्थ-जसरी रथको अलग अलग भागहरूमा रथको अस्तित्व निर्भर छ, त्यसै प्रकार यी पाँच स्कन्धमा व्यक्तिको अस्तित्व निर्भर छ ।

‘भन्ते नागसेन ! आश्चर्य ! अद्भूत छ ! यस जटिल प्रश्नको तपाईंले अत्यन्त राज्ञोसेंग सुलक्षणाइदिनुभयो । यदियो समय भगवान् बुद्ध स्वयं यहाँ उपस्थित हुनुभएको भए तपाईंको उत्तरको समर्थन गर्नुहुन्थयो र अवश्य पनि स1धुवाद दिनुहुयो— “साधु, साधु, आयुष्मान् नागसेन ! यस जटिल प्रश्नलाई” तपाईंले अत्यन्त राज्ञोसेंग सम्झाइ- दिनुभयो ।

इन्हीं यसप्रकार यो स्पष्ट जात हुन्छ कि शरीर र मनबाट पर कुनै नित्य-आत्मा मान्यु केवल अममात्र हो ।

यदि एक व्यक्तिमा शरीर र मनबाट पर दुबैको मालिक तथ संचालक आत्माको अस्तित्व मान्यु आवश्यक छ मने त फेरि त्यसै कारणबाट रथमा पनि एक-आत्मा हुनुपर्दछ जुन कि रथको भिन्न भिन्न भागको मालिक हो । म (आत्मा) त न आफ्नो शरीर हूँ, त

आफ्नो ज्ञान हूँ, न आफ्नो भावना हूँ, न आफ्नो कार्य हूँ । म त यी सबैको मालिक हूँ र म तथा मेरा बरनुहरू कहिले पनि एक हुन सबैनन् । त्यस्तै केरि रथ पनि एक रथ — आत्मा हुनु ने पर्दछ किनकि रथ र उनका भाग पनि एक वस्तु कदापि हुन सकिंदैन ।

यस प्रकार त कुनैपनि यस्तो वस्तुको कल्पना गर्न ने सकिंदैन जसमा आत्मा ने न होस् । कुर्सीका भिन्न भिन्न भागहरूको मालिक कुर्सी आत्मा र खाटको भिन्न भिन्न भागहरूको मालिक खाट — आत्मा । यस प्रकार मेच — आत्मा, कलम — आत्मा, किटाब — आत्मा, हो । यसको पनि कुनै सीमा छ ?

जुन भिन्नभिन्नहरूबाट कुनै वस्तुको निर्माण भएको छ, ती भागहरूबाट पृथक् कुनै एक अलै वस्तु त्यसमा भएको हुँदैन । रथको पाँच स्कन्धहरू (रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान) बाट जो व्यक्ति बनेको छ, उताबाट पृथक् कुनै एक अहम् (म) = आत्मा = पुरुष = जीव हुँदैन ।

अशोकको धर्म

नास्ति एतारिसं दानं यारिसं धर्मदानं धर्मसंस्कारो धर्मसंवधो ।

अर्थ— धर्मदान जस्तो ठूलो अरू कुनै दान छैन । धर्ममित्रता जस्तो ठूलो असल कुनै मित्रता छैन ।

धर्मको उदारता जस्तो ठूलो अरू कुनै उदारता छैन । धर्मसम्बन्ध जस्तो ठूलो अरू कुनै सम्बन्ध छैन ।

— गिरिनारको एधारौ अभिलेख

आनन्दकुटी विद्यापीठ सत्सभा

। द्रव्यसंकेत लिखा ८८५ ॥ श्रीरामानन्द किंवद्दं प्राची इन्द्रा ॥
कहुराह इच्छि इच्छि इच्छि ॥ तुलालोम बिलिं भि इच्छ
इच्छि इच्छि ॥ तुलालोम बिलिं भि इच्छि ॥ तुलालोम बिलिं भि इच्छि ॥
उत्तदारस्स संगहो ॥

। नक्षेत्रीन् रम्भ सीडिक्के हुक्के कहु जीव गवाम
हो गवाम किंवद्दं प्राची इच्छि हुक्के कहु जीव गवाम
हो गवाम ॥ तुलालोम बिलिं भि इच्छि ॥ तुलालोम बिलिं भि इच्छि ॥
पुत्तदारस्स संगहो ॥ यौ मंगलसूचिको बाहों मंगल
हो ॥ पुत्तदारस्स भनेको छोराछोरी हुन् ॥ संगहो भनेको
राम्ररी भरण पोषण गरी सेवा गर्नु हो ॥ उपर्थान र
संग्रहमा यही फरक छ ॥ एउटामा आदरपूर्वक सेवा गर्नु
र अर्कोमा प्रेमपूर्वक सेवा गर्नु ॥ हुन् त पत्नी र छोरा -
छोरीहरूको सेवा सबैले गर्दछन् तापनि यस कार्यलाई
मंगल भनी कर्मसाक्षरता जानेका हुन्छन् ॥

आमाबाबु पूर्व दिशा हुन् भने पत्नी र छोराछोरीहरू
पश्चिम दिशा हुन् ॥ आमाबाबुले जुन प्रकारका शिक्षा
छोराछोरीलाई दिन्छन् त्यसेगरी पछि गएर उनीहरूले
पनि आफ्ना छोराछोरीहरूलाई शिक्षा दिनेछन् ॥ हुन् त
छोराछोरीहरू आमाबाबुले गरे जस्तोमात्र गर्दैनन् ताकि
उनीहरू आफ्नै विचारले पनि आमाबाबुले भन्दा बढी
र कम उन्नति गर्ने हुन्छन् ॥ आमाबाबुभन्दा बढी अग्रसर
हुनेलाई अतिजातपुत्र भनिन्छ र आमाबाबुले गरे
अनुसारमात्र गर्नेलाई अनुजातपुत्र तथा आमाबाबुले
भन्दा कम अग्रसर हुनेलाई अबजातपुत्र भनिन्छ ॥
आमाबाबुको छोराछोरीप्रति शुभ-चिन्तना हुन्छ नै
तापनि उनीहरूलाई अरुको अगाडि जीव देखिने किसिमले
डाँट्टु हुन्न ॥ त्यसो गर्नु एउटा आमाबाबुको दुर्गुण हो ॥
बुद्धने भवेका छन् ॥ बचतले मात्र सताउते व्यक्ति

। तीह दिश दिश ठोड़ि, त्रिभुवनहुन ढु लाइ
॥ ती “निष्पत्त ती निष्पत्त लम्तु, लम्ता कुण्डल इन्
त्रिभुवनहुन विभुवनहुन त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन
त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन ॥ त्रिभुवनहुन
त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन ॥ त्रिभुवनहुन ॥ त्रिभुवनहुन

- भिक्षु मैत्री
लडाई भन्न ! ल निष्पत्त ! निष्पत्त ! निष्पत्त भन्न

। त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन
वसल र नीव हो ॥ १. आपनी पत्नीप्रति कस्तो व्यवहार
गर्नु पर्दछ भन्ने विषयमा भगवान् बुहुले सिगालोबाट
सूचिमा यसरी उल्लेख गरेका छन् ॥ त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन

१. प्रिये, देवी ओ आदि प्रेमपूर्वको सम्बोधन गर्नु पर्दछ
जसबाट पत्नीको भन फ्रुलिलत रहन्छ ॥ त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन
२. पत्नीलाई दासी सरह व्यवहार गर्नु हुन्न कि नु
अर्ढ्दी गिनी सरह व्यवहार गर्नु पर्दछ ॥ त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन

३. अरु स्त्रीहरूसेंग लाभनुहुन किनकि आफूलाई पत्नीले
अरूसेंग लागेको सहन गर्न सबैतै भने उनीलाई
पनि अरु स्त्रीसेंग लागेको सहन गर्न नसक्ने हुन्छ ॥
स्त्री होस वा पुरुष मात्रबमन र हृदय एक प्रकारका
हुन्छन् ॥ त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन ॥ त्रिभुवनहुन त्रिभुवनहुन

४. आपना सम्पत्तिको अधिकार सुम्पिदिनुपर्दछ ॥
५. आपनो क्षमता अनुसार लुगाकाटा र गहना युरिया
जस्तो आवश्यकता पूरा गरिदिनुपर्दछ ।

यसरी छोराछोरीको अगाडि पत्नीप्रति गरिएको
सद्भावनाले पछि गएर छोराछोरी पनि त्यस्तैप्रकारले
पतिपत्नीप्रति सद्भावना राख्ने हुनेछन् ॥ आमाबाबुले
छोराछोरीहरूलाई उनीहरूलाई चाहिने रूपिया पेसा
फालिदिनेमा आमाबाबुको कर्तव्य पूरा भएको मानिन्दैन,
उनीहरूलाई त शिक्षा दीक्षा सहित सदाचरण सिकाइ-

दिनुपर्दछ । यस सम्बन्धमा एउटो प्रसंग यहाँ उल्लेख
गर्नु वाञ्छनीय छ -

लागेमानिसले परस्त्रीसँग लाग्नुहुन् ।
आफ्नी पत्नी अरूसँग लागेको देख्न सहन नसके
ठै स्वास्त्रीमानिस पनि आफ्नो पति अरूसँग
लागेको देख्न र सहन सविदन्त । स्त्री होस्
वा पुरुष मानवमन र हृदय एक प्रकारका
हुन्द्यन् ।

[भिक्षु मंत्री]

भगवान् बुद्धको समयमा अनाथपिण्डिक महाजनले
आफ्ना काल भन्ने छोरालाई सदाचारी र सुशिक्षित
खाउन धेरै कोशीश गरे । सुदूर भन्ने नाम भएका त्वस
महाजनले अनाथ गरीबहरूलाई पिण्ड अर्थात् भोजन दान
गर्ने गरेकाले उनलाई अनाथ पिण्डिक भनिएको हो ।
उनी भगवान् बुद्धप्रति अद्वा राख्ने भगवान्कर सच्चा
भक्त थिए । छोराको भावना बुद्धप्रतिको श्रद्धामा थिएन ।
छोराको बानी घ्यहोरा देखेर महाजनलाई साहौं पीर
पन्थो । एक दिन 'अदन्त दमन दान' अर्थात् जस्तोसुके
अज्ञानीलाई पनि केही दिएर बसमा राख्न सकिन्छ भन्ने
उक्तिको सम्झना भयो । सोही अनुसार उनले छोरालाई

बोलाएर भगवान् रहनुभएको विहारमा गई एकै
पटकमात्र शील प्रार्थना गरिआएमा एक हजार रूपियाँ
दिने कुरा बताए । पैसाका लोकी छोराले बाबुनाई
कबूल गराई विहारमा गई शील प्रार्थना गरेर शील लिई
घर फर्के । छोरा फर्कदा भोकाएर आएको भनी मायाले
खाना खाउन खाना अगाडि राखिदिए । छोराले पैसा
नलिइकन खान मानेनन् । पैसा त्याएपछि एक हातमा
पैसाको पोका राखी अर्को हातले खाना खाए । छोराको
यो चालाले पनि महाजन कति निराश भएनन् र फेरि
छोरालाई भने - 'बाबु बुद्धले धर्मदेशना गरिरहेका
बेला धर्मश्रवण गरी त्यहाँ सुनेका केही कुरा मलाई
खाउन आउन सकेमा फेरि एक हजार रूपियाँ दिनेछु ।'

यस्तो कुरा सुनी काल विहारमा गई भगवान्
बुद्धद्वारा भइरहेको धर्मदेशना सुन्न तत्परताका साथ बसे ।
सर्वज्ञ भगवान् बुद्धले उसको नियत थाहा पाएर उसले
बुझ्न नसकिने प्रकारले देशना गरे । बुझ्न नसकेर ऊ
ज्यादै छटपटाए । पछि पलेटो मारेर एकचित्त गरी सुन्न
लागे । त्यसबेला उनले धर्मको सार बुझे । उसको लोक
हरायो र स्वभावमा परिवर्तन भयो । फलस्वरूप श्रोता-
पति भाग्यमा पुर्णे । भोलिपल्ट आफ्नो घरमा पुर्वदा भिक्षु-
हरू र भगवान् बुद्धसँग छोरालाई देखदा अनाथपिण्डिक
महाजनको खुशीको सीमा रहेन । उनले हजारको एक
पोका दाम छोराको अगाडि राखिदिए । कालले लज्जाले
शिर निहुराए । त्यसबेला बुद्धले भन्नुभयो-अनाथपिण्डिक!
तिचो छोरालाई अब लौकिक सम्पत्तिको आवश्यकता
रहेन ।"

यस प्रसंगबाट छोराछोरीलाई सुमारेमा त्याउन
आमाबाबुले कसरी मिहेनत पूर्वक जिम्मेदारी बहन
गर्नुपर्दछ भन्ने संगल कुराको जान स्पष्ट हुन्छ ।

आनन्दकुटी विहार गुठी स्थापना भएवैति आजसम्म प्रकाशित भएका ग्रन्थहरा

नाम, लेखक तथा क्रमसंख्य र मूल्य-

ब. सं.	वि. सं.	क्र. सं.	प्रथकोनाम	भाग	लेखक	प्रति	पृष्ठ	मूल्य		
२५१५-२००८ (१)			बुद्धकालीन क्राहण	१ (अप्राप्य)	भिक्षु अमृतानन्द	१५००	३६८	४८	८०	५९६. ७०-
२५२१-२०३४ (२)	"	"	२	" "	" "	१०००	४४३	५६		५९९. १५।-
२५२१-२०३४ (३)	"	"	३	" "	" "	१०००	६१३	६६		६७९. १७।-
२५१६-२०२९ (४)	बुद्धकालीन	गृहस्थीहरू	१ (अप्राप्य)	" "	" "	१५००	५०३	८०		५८३. ८।-
२५२२-२०३५ (५)	"	"	२	" "	" "	१०००	५४२	५०		५९२. १४।-
२५२३-२०३६ (६)	"	"	३	" "	" "	१०००	५५९	६४		६२४. १५।-
२५१६-२०२९ (७)	बुद्धकालीन	राजपरिवार	१ (अप्राप्य)	" "	" "	१५००	५८१	६८		६४९. १०।-
२५२८-२०४१ (८)	"	"	२	" "	" "	१०००	३३४	५०		३८४. १६।-
२५२८-२०४२ (९)	"	"	३	" "	" "	१०००	३७६	४०		४१६. १८।-
२५२८-२०३० (१०)	बुद्धकालीन	परिवारका	१ (अप्राप्य)	" "	" "	१०००	७२४	७२		७९६. १६।-
२५२९-२०४२ (११)	"	"	२	" "	" "	१०००	२९७	३८		३३५. १५।-
२५३०-२०४३ (१२)	"	"	३	" "	" "	१०००	४००	४०		४४०. २३।-
२५१७-२०३० (१३)	बुद्धकालीन	महिलाहरू	१ (अप्राप्य)	" "	" "	१५००	४२२	६४		५५६. ८।-
२५२६-२०३९ (१४)	"	"	२	" "	" "	१०००	३१२	६०		३७२. १४।-
२५१८-२०३१ (१५)	बुद्धकालीन	आवक चरित	१ (अप्राप्य)	" "	" "	१०००	३०७	७०		३७७. १।-
२५२६-२०३९ (१६)	"	"	२	" "	" "	१०००	३६४	४०		४०४. १७।-
२५२७-२०४० (१७)	"	"	३	" "	" "	१०००	४७८	४०		४५८. २०।-
२५२७-२०४० (१८)	"	"	४	" "	" "	१०००	२५९	३४		२९३. १४।-
२५२७-२०४० (१९)	"	"	५	" "	" "	१०००	२५१	५६		३०७. १४।-
२५३१-२०४४ (२०)	"	"	६	" "	" "	१०००	४७६	६४		५३०. ३०।-
२५११-२०३१ (२१)	बुद्धकालीन	आविका चरित	१	" "	" "	१०००	९२९	६४		९९३. २२।-
२५२०-२०३३ (२२)	बुद्धकालीन	ब्रह्मादिदेव	१	" "	" "	१०००	६०७	६०		६६७. १८।-
२५२९-२०४२ (२३)	"	"	७	" "	" "	१०००	३४४	३२		३७६. १८।-

२५२९-२०४२ (२४) बुद्धकालीन ब्रह्मदिवेव ३	मिथु अमृतानन्द	१०००	२६८	२४	२९२.	४४-
२५२०-२०३३ (२५) बुद्धकालीन प्रेतकथा (अप्राप्य)	"	१०००	३२८	६०	३८८.	१०।-
२५२०-२०३३ (२६) बुद्धकालीन विमानकथा (अप्राप्य)	"	१०००	३५४	५०	४०४.	१२-
२५२३-२०३६ (२७) जातक संग्रह	"	१०००	२२३	७२	५९५.	१०।-
२५२३-२०३६ (२८)	"	१०००	२०८	३२	२४०.	८।-
२५२३-२०३७ (२९)	"	१०००	३२०	४०	६६०.	१३।-
२५२६-२०३९ (३०)	"	१०००	३५५	३२	२८७.	१२।-
२५२६-२०३९ (३१) संक्षिप्त कथा सहित धम्मपद १	"	१०००	२१५	१६	२३१.	१।-
२५२६-२०३९ (३२) धम्मपदटुकथा (द्वितीयावृत्ति) १	"	१०००	२५८	४८	३०६.	१२।-
२५२४-२०३७ (३३) धम्मपदटुकथा	मिथु अनिरुद्ध	१०००	१९७	८	२०५.	१०।-
२५२९-२०४२ (३४) धम्मपदटुकथा	"	१०००	३२०	८	३२८.	१८।-
२५३१-२०४४ (३५) महाकथ्यप	मिथु अमृतानन्द	१०००	३६३	१४	३७७.	२०।-
२५३०-२०४३ (३६) यशोधरा	"	१०००	१७९	२४	२०३.	११।-
२५३१-२०४४ (३७) संक्षिप्त बुद्धजीवनी (चतुर्थावृत्ति)	"	१०००	१७६	२४	२००.	१०।-
२५२०-२०३३ (३८) विषय सूची १	"	५००	११२	६	१२८.	४।-
२५२१-२०४४ (३९)	"	५००	१५५	६	१६१.	१०।-
२५२२-२०३५ (४०) जापान भ्रमणको डायरी	"	१०००	८०	१२	९२.	४।-
२५२९-२०४५ (४१) त्रिस्तन्दन्दना र पाठ्यसूत्र	"	२०००	८१	१०	३१.	४।-
२५२७-२०४० (४२) वाचिक प्रतिवेदन	मिथु मैत्री	१०००			२६.	
२५२८-२०४१ (४३)	"	१०००			१८.	
२५२९-२०४२ (४४)	"	१०००			१६.	
२५२९-२०४२ (४५) पालिपाठ मञ्जरी २	मिथु शीलभ्र	१०००	१४०	१०	१५०.	६।-
२५३०-२०४३ (४६) एक ग्राहणमिथुको जीवनी	छविलाल पौडेल	१०००			१८.	२।-
२५३०-२०४३ (४७) मेरौ जीवनयात्रा	मिथु शाक्यानन्द	१०००			४४.	१५०
२५२०-२०३४ (४८) आनन्दकुटी विहारगुठीको विधान		१०००			८.	
२५२९-२०४२ (४९) आनन्दकुटी विहारगुठीको प्रकाशन	मिथु अमृतानन्द	१०००			३६.	२।-
२५२८-२०४१ (५०) बोधिराजकुमार (अप्राप्य)	"	१०००	५७	१६	७५.	४।-
२५२९-२०४२ (५१) स्त्र॒सःलिसः	"	१०००	३६	४	४०.	३।-
२५२५-२०३८ (५२) नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्तइतिहास	"	१०००			३२.	
२५३२-२०४५ (५३) उभयपातिमोक्ष (उभयग्रातिमोक्ष)	मिथु ज्ञानपूर्णिक	१०००	३२६	१०६	४३२.	१०।-
२५३२-२०४५ (५४) मां-बौद्धा सेवा	घर्मरत्न शाक्य	१०००	४१	९	४७.	३।-
२५३३-२०४५ (५५) सोनुखुम्बू यात्राको डायरी	मिथु अमृतानन्द	२०००	६४		६४.	४।-

2530-2043 (56) Buddhism of Nepal by Badriratna	Vajracharya	1000	108	38	146	12/-
25 0-2043 (57) A Brief Biography of ven. Bhikkhu	Amritananda By Kesar Lall	2000	42	8	50	8/-
2529-2042 (58) Buddhism at a Glance by Bhikkhu	Susobhana	1000	98	8	106	6/-
2530 2043 (59) A Short History of Theravada	Busddhism in Modern Nepal by Bhikkhu Amritananda (3rd Edition)	2000	57	8	63	22/-
2527-2040(60) Kings of Buddha's Time by Bhikkhu	Amritananda	1000	212	14	226	19/-
					Total Printed	65000.

अशोकको अमर सन्देश

देवान् प्रियो प्रियदसि राजा एवं आह कलाणं दुकरं यो आदिकरो कलाणस सो दुकरं करोति ।
 अर्थ— देवताहरूको प्यारो प्रियदर्शी राजाले यस्तो भन्नुभयो असल कार्य (कल्याण) गर्नु गाहो छ ।
 जसले असल काम पहिले गन्धो त्यसले गाहो काम गन्धो ।

- गिरिनार पाँचो अभिलेख

अशोकको कर्तव्य

भास्ति हि मे तीसी उस्तान्तिं आथ संतीरणाय व मतत्यमके हि मे सर्वलौकहित ।
 अर्थ— उत्थान र कार्यसम्पादनमा मलाई सन्तोषभनेको छैन । सबैको हित मेरो कर्तव्य ही ।
 यही मेरो मत हो ।

- गिरनार छैठो अभिलेख

आनन्दभूमि

श्री बृद्ध चातुर्विष्णु

नियमित बुद्धपूजा

२०४५ कातिक ९, काठमाडौं -

यहाँको आनन्दकुटी विहारमा पूर्णिमाको नियमित धार्मिक बुद्धपूजा भई मिक्षु कुमार काशयप समक्ष शील-प्रार्थना र जिक्कु श्रद्धानन्दबाट बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । सो बेला धर्मदेशना गर्नु हुँदै भिक्षु कुमार काशयपले भन्नुभयो- “बुद्धपूजा गर्नु शान्तिको लागि हो तर चित्त शुद्ध नभै पूजाले मात्र शान्ति प्राप्त हुँदैन । वास्तविक शान्ति निर्वाण लाभ भएमा मात्र प्राप्त हुने हुन्छ तर निर्वाण प्राप्तिका लागि पाप पुण्य दुर्बेबाट मुक्त हुनुपर्दछ । त्यसको मतलब फलको आशा गरी पुण्य गरिनुहन्न ।”

यस्तै क्रष्णमा भिक्षु अशब्दोष महास्थविरले धर्मदेशना गर्नु हुँदै ज्ञान प्राप्त गर्नको लागि धरबार छोडेरैमात्र कही संलग्न हुनुपर्दछ भन्ने बुद्धधर्ममा कही उल्लेख छैन भन्नु हुँदै खगवान् बृद्ध वेजुद्वार गाउँसा जाँदा त्यहाँ ज्ञात्युपहरूले धरबार परिवार बसाई धर्म र ज्ञान लाभ हुने उपदेशको लागि प्रार्थना गर्दा भगवान् ले ज्ञानलाभको लागि धर त्यागनुपर्देन भन्नुभएको कुरा उल्लेख गर्नुभयो । बुद्धको उपदेश अनुसार अरुको अपकार हुने काम गर्नुहन्न, चोर्ने र खट्टाचार गर्ने काम गर्नुहन्न, मानिसका बीच झगडा गराउने खालको कुरा गर्नुहन्न र बहुलाउने खालका मादक पदार्थ सेवन गर्नुहन्न । यति नगरेमा जहाँ पनि परिवार सहित भई अर्थलाभ गरी धर व्यवस्था चलाउनुहुन्छ भन्नेकुरा संक्षिप्तमा बहालै चर्चा गर्नुभयो । सो दिन परिवाण पाठ पनि भएको थियो ।

कठिन उत्सव

२०४५ कातिक १२, नुवाकोट -

यहाँको सुगतपुर विहारमा भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर वर्षावास बस्नुभएको उपलक्ष्यमा बोधिरत्न उपासकको श्रद्धा अनुसार मिक्षुसंघलाई चौबरप्रदान गरियो । भिक्षु-हरुको वर्षावास सकिनासाथ कठिन चौबरदान दिने चलन अनुसार भएको त्यस समारोहमा ठाउँ ठाउँबाट ३२ जना भिक्षु र श्रामणेरहरू पनि त्यस बेला उपस्थित हुनुहुन्थयो । अधिल्लो दिन भिक्षु सुदर्शनद्वारा धर्मदेशना हुनुका साथै मुख्य दिनमा काठमाडौंको स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन र ललित-पुर तथा भक्तपुरका उपासक उपासिका सरिक भएको त्यस समारोहमा भिक्षु अनिरुद्ध समक्ष शीलप्रार्थना तथा बुद्धपूजा भई बुद्धोष महास्थविरबाट धर्मदेशना सम्पन्न भयो । धन्यवाद ज्ञापन गर्दै प्रदीप शाकयले भन्नुभयो- “बुद्धधर्म प्रचारका लागि संशोधन सहितको नयाँ व्यवहार अपनाउनुपर्दछ । धर्म व्यवहारमा ले अडेको हुन्छ । भिक्षु र धर्मप्रचारकहरू काठमाडौं उपत्यका बाहिर पनि बरादर गढ़रहनुपर्दछ ।” सोबेला धर्मरत्न शाकयले धर्मालोक महास्थयिरले जग राज्यनुभएको सुगतपुर विहारको इतिहास बताइएको थियो । अन्तमा बोधिरत्न उपासकबाट जलपान र भोजनको व्यवस्था गरिएको थियो ।

यस्तै कार्तिक १३ गते अन्तर्राष्ट्रिय ध्यानकेन्द्र शंख-मूलमा धर्मकीति विहारको दायकत्वमा कठिन चौबरदान सम्पन्न भयो । बर्माबाट आउनुभएका भिक्षु आसभाचार स्थविरले वर्षावास बस्नुभएको उक्त उपलक्ष्यमा भिक्षु

महानाम महास्थविर समक्ष शीतप्रार्थमा एवं बुद्धपूजा सम्पन्न हुनुका साथै भिक्षु उ आसभाचार स्थविरद्वारा धर्मदेशना एवं भिक्षुसंघ र अनगारिका तथा सहभागी उपासक उपासिकामा जलपान र ओजन प्रदान गरिएको थियो ।

पुरस्कार वितरण

२०४५ कार्तिक २०, ललितपुर -

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वारा संचालित नेपाल बौद्ध परिषति शिक्षा बुद्धसम्बन्ध, २५२७ पच्चीसौ तमूहको उपाधि परीक्षा र प्रत्येक कक्षाका बोर्डमा उत्तीर्ण परीक्षा-थोडूरुनाई ललितपुर नगरपाँचायतका प्रधानपञ्च बुद्धिराज बज्राचार्यको प्रमुख आतिथ्यमा पुरस्कार एवं प्रेरणापुरस्कार प्रदान भयो ।

सो बेला शीतप्रार्थनोपरात अखिल नेपाल भिक्षु संघका उपसविव भिक्षु सुदर्शन स्थविरले स्वागत आषण गर्दै भन्नुभयो - "२५वर्षसम्म बौद्ध परिषति शिक्षा सुवारूहपले संचालन गरिराख्न सक्नु गौरवको कुरा हो । यतपालि रजतजग्न्ती भनाउन नसकिएनापनि अर्को वर्ष गर्ने प्रपास हुनेछ ।" परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु बुद्धघोष-महास्थविरबाट वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुतीपछि प्रधानपञ्च बुद्धिराज बज्राचार्यले बुद्धधर्म व्यावहारिक धर्म भएको ले अन्तर्दित्य जगत्मा यसको मान्यता बढ़दैगएको छ भन्नुभयो ।

प्रतिवेदन अनुसार परीक्षाका लागि निवेदन दिएका ५१८ मध्ये ३८८ जना परीक्षामा समिलित भई ३७९ जना उत्तीर्ण भएका थिए । सो परीक्षामा सुमंगल विहार केन्द्रबाट १३, यशोधरा विद्यालयबाट ४२, शार्यासिंह विहारबाट ८०, गणविहरबाट ३८, धर्मकीर्ति विहारबाट ४७, नगरमण्डप कीतिपुर विहारबाट १७, प्रणिधिपूर्ण

विहार बलम्बूद्वाट ५८, पाटीविहार ठिमीबाट ५८, पद्म-चैत्यविहार बुटवलबाट १३ र शाक्यमुनि विहार भोजपुर-बाट २ जबान समिलित भएका थिए । अन्तमा महेन्द्र शाक्यबाट धन्यवाद ज्ञान भएको थियो ।

प्राचीन पंडित परीक्षामा प्रथम वर्ष उत्तीर्ण

२०४५ कार्तिक ८, श्रीलंका -

श्रीलंका परमधर्म वेतिय परिवेण अध्ययन गरिरहेका भिक्षु अमृतानन्द महास्थदिवका शिष्यहरूमध्ये श्रामणेर धर्मसूति र दीपंकर प्राचीन (५ दिन) परीक्षामा प्रारम्भमा प्रथम भई उत्तीर्ण भएका छन् । श्रामणेर पञ्चामूर्ति र कमलशील उक्त परिवेण अन्तिम वर्षको परीक्षामा सफल भएका छन् । त्यस परिवेणबाट उक्त परीक्षा दिएकोमा श्रामणेर धर्मसूति र दिपंकर इतिहास विषयमा पहिलो पलट पास भएको यही नै हो भन्ने थाहा भएको छ ।

बुद्धपूजा

२०४५ भाद्र ४, नुवाकोट -

यहाँको सुगतपुर बौद्धमण्डलको आयोजनामा श्री ५ मुमाबडामहारानी रत्नको शुभ हीरक जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा विश्वली बजारस्थित चैत्यमा बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । त्यसबेला जिल्ला सभापति अर्जुनर्सिंहले बुद्धको उपदेश पालन गर्नु शान्तिको लागि अति आवश्यक भएको कुरा बताउनुभयो । भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरबाट धर्म-देशना उप्रान्त मण्डलका सचिव धर्मरत्न शावय र अध्यक्ष प्रवीपरत्न शाक्यले श्री ५ रत्नको दीर्घायु कामना गरी पुण्यानुमोदन गर्नुभयो । प्रत्येक महीनामा हुने भएको पो बुद्धपूजा कार्यक्रम दशौं पटकको हो । समारोहमा उपस्थित सबैलाई जलपानको आयोजना सूर्यराज शाक्यबाट भएको थियो ।

धर्मदेशना

२०४५ कार्तिक ११, काठमाडौं -

यहाँको श्रीखण्डतरमूल महाविहारमा श्रीमती मायादेवी शाक्यले आफना स्वर्गीय पति कुलबहादुर शाक्य र स्वर्गीय छोरी चाँदनी शाक्यको सुगति कामना गर्दै उक्त विहारमा बुद्धपूजा एवं धर्मदेशनाको आयोजना गर्नुभयो । भिक्षु सुबोधानन्द समक्ष पंचशील धार्थना र बुद्धपूजापछि स्वागतभाषण गर्दै सुवर्ण शाक्यले भन्नुभयो — “मानिसले मरेकाको त सम्झना गरी माया गरिरहन्छ भने जीवितप्रति निर्मोही हुनु मानिसको लागि उपयुक्त कुरा होइन । जीवित मानिसको सेवा र त्यसप्रति सद्भावना राख्नु नै मानिसको कर्तव्य हो । पूजा गर्नु भगवान्को उपदेश समझी सदाचारमा लाग्नको लागि हो, धर्मदेशना सुन्नु चेतना जागृत गरी सम्मानमा लाग्न प्रेरणा लिन हो । मानिसले आप्नोभन्दा अरुको भलो हुने काम गर्नुपर्दछ । आफूले गरेर अरुलाई अष्टधारो पार्नुहुन् । स्वास्थ्यको लागि वातावरण सफा राख्नु परे जैं शुद्धताको लागि चित्त शुद्ध गर्नुपर्दछ । मानिसले रात्रो कामको लागि जागृत हुनुपर्दछ, सुने नसुने जैं गर्नुहुन् ।”

मल कार्यक्रम अन्तर्गत धर्मदेशना गर्दै भिक्षु सुदर्शन महास्थविरले श्रीखण्डतरमूल महाविहारको ऐतिहासिक महात्मवारे चर्चा गर्नुभयो र काम, क्रोध, लोभ र मोहको प्रतीकात्मकताको रात्रो व्याख्या गर्नुभयो । भगवान् बुद्धो उपदेशलाई प्रस्तुत गर्दै वहाँले भन्नुभयो — “हेर्न योग्य नभएको ठाउँमा अन्धो जैं भैदेऊ, सुन्न योग्य नभएको कुरामा बहिरो जैं भइदेऊ, जान योग्य नहुने ठाउँको लागि लंगडो जैं भइदेऊ र अपशब्द बोल्नुपर्दा जिब्रो नभएको जैं बसिदेऊ ।”

यसरी नै अर्का देशिका भनगारिका धर्मवतीले भन्नुभयो — “देवता रिसाएमा रोग लाग्ने भन्ने अवस्था रहन्नेल सफाई सुघर गर्ने व्यक्ति समेत छुच्चोमा गनिने हुन्छ । भगवान् बुद्धको पूजा गर्दा ज्ञानभएकाले र नभएकाले गरेकोमा फरक हुन्छ । पूजा गर्दा बाहिरी आडम्बरीमात्र नगरी भित्री भावनाले गर्नुपर्दछ । पोशाकमा परिवर्तन भए पनि मानिसको मन परिवर्तन

गर्नु ज्यादै गाहो कुरा हो । कुनैपनि कुरा आफैले गरिरहेमात्र गाहो र सजिलो के हो थाहा हुने हुन्छ । मानिसको मर्न बेलाको अन्तमा जे हुन्छ त्यही फल जन्मातरमा हुन्छ । अन्तिम सञ्जन अहिलेवेखि नै कोशीश गर्नुपर्दछ ।” विजय मानन्धरको उद्घोषणमा संचालित त्यस कार्यक्रममा बनकटोप वज्राचार्यले बौद्धहरू सच्चरित्र भएका मात्र हुन्छन् भन्ने धारणा छ तर आजकाल बौद्धहरूमा बौद्धत्व हास भएको र चरित्र गिर्दगएको छ भन्नुभयो ।

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनमण्डलद्वारा भजन हुनुका साथै मायादेवी शाक्यले सबै उपस्थित उपासक उपासिकामा जलपान र भिक्षुसंघ तथा अनगारिका-हरूमा दक्षिणा तथा भोजन प्रदान गर्नुभएको थियो ।

वसुन्धराव्रत सम्पन्न

२०४५ आश्विन १२, काठमाडौं -

नेपाली बौद्धपरम्परा अनुसार चरित्र शुद्धि र करुणा चित्त उत्पत्तिका लागि बौद्धचरित्रका महामाया वसुन्धरादेवीको व्रत गर्ने गर्दैआए अनुसार स्थानीय वसुन्धरा स्थानमा धर्मचक्र महाविहार, तःननीका देवेन्द्र वज्राचार्यको आयोजनामा वहाँके उपाध्यायत्वमा ८१ जुना बौद्धधर्मविलम्बीले व्रत बसी धर्मोपासना गरे । सो बेला वसुन्धरा व्रतको उपादेयता र व्रत नै धर्मचरित्रको माध्यम हो भनी उपाध्याय श्री वज्राचार्यले धर्मव्याख्या गर्नुभयो । सो व्रतमा मूलाचार्यको रूपमा ज्वालामुनि वज्राचार्यले पूजा अर्चना गराइएको थियो । सो पूजा-कार्यमा सहयोगीको रूपमा वज्राचार्यहरू विकासरत्न, मोहनचूडामणि, चेत्यचूडामणि, पुष्परत्न र अमीर रहनुभएको थियो । व्रतोपवास गर्ने गराउनेमा महिला-हरूको प्रसुष्ट भूमिका रहने त्यस व्रतमा पद्मकुमारी वज्राचार्य र मैयाँ वज्राचार्य पनि पूजोपासनामा सहयोगीको रूपमा रहनुभएको थियो ।

(Continued by previously Issue)

VIPASSANA — A way of practice to purify the mind.

Dr. Om Prakash Pathak

Dr. Veena Gaur

University of Delhi

Delhi - 110007.

"Yassa sahassam piyam dukham
pi sahassam.

Yassa satam piyam dukham pi
satam.
Yassa ekam piyam dukham pi ekam
Yassa natthi piyam dukham pi
natthi".

It means if one has thousand attachments, thousand fold is suffering, if one has hundred attachments, suffering is hundred fold, if single attachment, suffering is also one and when there is no attachment there is suffering at all.

Therefore this indicates that to remove the suffering, one curtails the attachment of the mind. There are moments, when the consciousness, is associated with defiling factors. There also comes a moment, when it is free from them. Thus observing the

3. Cittanupassana
The third process of practising the Vipassana is Cittanupassana. Here Citta means consciousness and so Cittanupassana stands for observing the consciousness is fickle, restless and unsteady. It wavers here and there and creates attachment with the various types of worldly objects. The greater is the number of attachment, the bigger is the number of suffering. The Buddha says:-

mind minutely in the state in which it is technically known as Cittanupassana.

4. Dhammanupassana

The fourth or last stage of Vipassana is the Dhammanupassna. The word Dhamma is a multisignificant term. It is used in different senses, as - Panca Nivarana (five hindrances). Pancakhandha (five aggregates). Dvadasa Ayatana (twelve bases), Satta Bojjhangha (factors of enlightenment). Cattari Ariya Saccani (four noble truths) etc. Which are all related here as the Dhamma (mental objects) having this specific meaning. The personality of being is composition of mind and matter. It is the differ-

ent elements of that, understanding them, clearly knowing and observing their nature is Dhammanupassana.

Thus the Kayanupassana, Vedananupassana, Cittanupassana and Dhammanupassana are the four fold practising known as Vipassana or mental awareness. The objective of the technique is to purify the mind. All human actions emanate from mind and a pure mind by nature is full of love and compassion. Sustained practice of Vipassana bring about total transformation of the human personality. This is the state of mind which is the Summumbonum of life, i. e. Nibbana.

Advice to a Layaman

- Lord Buddha

The wise and moral man shines like a fire on a hilltop, making money like the bee which does not hurt the flower. Such a man makes his pile as an anthill, gradually friends to himself. He should divide his money in four parts; on one part he should live, with two expand his trade, and the fourth he should save against a rainy day.

The man grown wealthy thus can help his family and firmly bind his

X O X

परियत्ति शिक्षाया खं

अनगारिका सुशीला

यल, चंकोत्वा

बुद्धजन्मभूमि देस्य बुद्धर्थमया अध्ययनं अध्यापनं
तेसकं गंसि । बुद्धविहारत छुं भवा दःसां द्वव थोसथ्
पूजा व ध्यानं सिवायं शिक्षा कायेणु बींगु विद्यालयत महुं है
धायेमः । थुगु इवलय् परियत्ति शिक्षाया केंद्र दुगु हे थुगु
क्षेत्र् तःधंगु साहसया खं खः धायेमाः । थुगु परियत्ति
शिक्षाया क्षेत्र् केन्द्र दुगु थायं ज्ञिनिगु दु । पूर्वय छां व
पश्चिमय छांया नां स्वनिगलय् जम्मा ज्ञिगु दु । बुद्ध-
धर्मय ८४ धर्मस्कन्ध अध्ययनं यायै फत धाःसा धायेया
बौद्ध जुया: थःगु आचरणयात शासनय् लःत्वयि फै । अथे
मफुंसां छुं न छुं स्कन्ध जक अध्ययनं यायै फत धाःसा
बुद्धियात आलौक आ अवश्यनं दे । थुकथं धनेस्कन्धय्
अध्ययनशोलित चेत्य समान उत्तमपि खः धकाः विद्वान्-
पिसं धैत्यु दु । बुद्धशासनं दुथाय् जनय् जूपि अट्टदोर्क
मुक्त जूपि भनुध्यत भास्यमानी खः । थो नेशनय् परियत्ति
शिक्षाया अध्ययनं यानाध्वंपि धन्य खः ।

संसारय तिगू प्रकारया धान दु । लौकिक व लौकोत्तर
धन । लौकिक धन अर्थात् भौतिक धनं थुगु लोक्य नये
हवने तीया बंगुलय् लाकाः जोवन फुकाठवे । लौकोत्तर
धनं धाःसा थुगु लौक व परलौक निथाय् यातं सुधार
यानाबी । उकं थुगु प्रकारया धनयात आर्यपुरुष धन न
धाड । थुकयंया धन न्हयतो प्रकारया दु -

सद्वाधनं शीलधनं हिरि औतपियं धनं ।

सुतधनञ्च चाँगो व पञ्चामे सत्तमं धनं ।
थुगु न्हयगू आर्यसत्पुरुषधनं दुर्वि मनूत भौतिकधनं
चौमि ज्सां बुद्धधर्म कर्थं इमित चीमिर्पि धाइमखु । इमित
ना झन महाधनीर्पि धाइ । विशेष यानाः थुर्पि न्हयगु
आर्यपुरुषधनं भधय् बहुश्रुत धनया मू थोया युगय झन हे
अथवः है माःगु दु । थुगु हे बहुश्रुतधनया लागी विहार विहारं
बौद्ध परियत्ति शिक्षाय् संलग्न जुयाचर्वंपि विद्ययोपित धर्म
व शिक्षाया खंय् अथवः लगय् तुं यायेमाःगु दु ।

भगवान् बुद्धं मंगलसुत्तयं मनूतयलागी कल्याण ज्वीगु
व मंगल ज्वीगु मध्यय् थुगु बहुश्रुत धनयात न यवं मूंगु
थाय् वियाबिजयाःगु दु गुगु मनूतसे सयेके सीकेपाखे
र्हाव्याये माःगु दु । बुद्धया इलय् आनन्द भन्ते बहुश्रुतय्
एतदग्ग प्राप्तह्य खः । भगवान् बुद्धया ८४ धर्मस्कन्ध
मध्यय् आनन्द भन्ते ६० गू धर्मस्कन्ध न्वय् वयेकातःह्य खः ।
थो भगवान् बुद्धया धर्म गुलिनं न्यने दुगु खः थव फुक
आनन्द भन्तेया देन खः । थये हे परियत्ति शिक्षा वनीर्पि व
व्यंक्यूपि निखलः न थुगु बुद्धर्थमया भूलैयात मत्वःनुसे
वनाच्वन धाःसा धायेया बौद्ध जुयाः जीवन हने दै ।
शिक्षा विना जीवन व्यर्थ खः धंगु खं सुनां स्वीत धैच्वने
माःगु खं मखु ।

अन्तिम प्रवृत्त्या

— २० आ० कनकदीप

सुत पिटकया दिघ निकायया महापरिनिव्वाण
सुत्या लिधेंसा कथं गौतम बुद्ध चुन्दयाथाय भोजन-
यानाः कुशिनारा बिज्याःखले वस्त्रोल हील हील
मफयावल । उक्तं खः तिसे दुह्य भिक्षु आनन्दयात
उजं दयेकाबिज्यात — “जी श्व खुसि पुला: हुक्न मल्ल-
पिनिगु साल निकुञ्जे झासु लं वनेगु ॥” धैर्ये अन
ध्यंकः बिज्यात । अले अःगु जवं सिंह थे फेतुनाः लिपा
तुति देतनाः तप्यंक ग्वारातुलाबिज्यात ।

गौतमयात जारीरिक वर्ष जुञ्जुंवथे च्वनाः भिक्षु
आनन्दं विरह फी मफुत । विने लुखा खरुइ वनाः
(अथवा भगवान् बुद्धं मखंक तापावक च्वनाः) खवः
बिज्यात । श्व खें बुद्धं सियाः आनन्दयात सःतके छव्याः
धैविज्यात — “थर्हं यःहा मनू जूसां बाये माले यः ।
श्व संसार अनित्य खः । आनन्द, छं श्व खें थुइकल कि
तिनि तथागत यात थुइके फड़ ।

अनंति, सुभद्र धैर्य छह्य जोगों बुद्ध मफयेका च्वंगु
खें सिइकल । वं श्व खें नं सिइकल कि बैशाख पुन्हीया
श्व हे चान्ह्य बुद्धं जीवनया पा: हिले त्यंगु दु ।

अर्हत् तथागतया महत्त्व कथं वस्त्रोलयागु स्मरण
यायां भट्कं आः तथागतयाके अन्तिम उपदेश न्यंवनेगु
मत्ती तया: उलेपाले मने खें ह्लाकुह्लाकु चन । लैयसं
आनन्द खनाः न्यन — भो आनन्द, जितः छकः गौतम-
नापलायेगु इच्छा वल । नापलाका बिइ फैलाकि थें ?
आनन्दं धैविज्यात — “वस्त्रोल हां मफु ॥” थन्याःगु
सम्बाद गौतम बुद्धं वा: चायेकाबिज्यानाः आनन्दयात
वःह्य मनू नापलायेगु कल्याण जुइ धकाः धायेकः
छव्यविज्यात । अले भट्कं गौतम बुद्यात श्रद्धां छधं

वव्लुकाः प्रश्न यात — भो गौतम — पूर्णे काशय,
मम्बली गौस, अजित, कच्चायन, सञ्जय व निगण्ठपिंस
श्व संसारया ज्ञान गये काल उमिसं थह्य हे ज्ञानं खंकल
लाकि सकस्यां खें थये हे खः धकाः सीकल लाकि अथवा
गुम्हेस्यां ज्ञानया तथ्य थुइकल गुम्हेस्यां थुइके मफुत ?

भगवान् बुद्धं धैविज्यात — न्हयागुसां थजु सुभद्र !
थन्याःगु खें धैर्य कपाःस्याकाच्चवने मते जि दैच्चंगु सत्य
खें खंकाबिइ । ध्यानपूर्वक न्यै । अष्टांगिक मार्गं हे
जीवनयागु छपु जकः लै खः । कारण छु धाःसा श्व
मार्गफल न्हयामेस्यां नं कायेकु । न्हावा लिपाया मनू
तयंगु छुं खें मदु । श्व संसारया न्हयाहा मनुखं नं अष्टां-
गिक मार्ग जवने फत कि जीवनया सार थुइके फड्गु
जुवाच्चवन ।

श्व खें न्यसेलि भट्कं धाल — भो भन्ते, अथे ज्ञासा
जि नं छःपिनिगु हे शरणे वयेगु जुल संघया शरणे वयेगु
जुल ।

थुलि खें जुसेलि भट्कयात बौद्धसंघे डुकया ध्यु धकाः
गौतमं उजं जुयाबिसेलि बुद्धया पाले अन्तिम प्रब्रज्या
काःहा भन्ते वहे जुल ।

अस्सद्वो अकतेङ्झां च — सन्धिज्ञेदो च यो नरो
हता ‘वकासो वन्ता’ सो स वे उत्तम पोरिसो ।

अन्धविश्वास मदुह्य, निर्वण थूह्य जन्म मरण
मदयेका: तृणा वक्कों त्याग जुइके कये धुंकूह्य मनू हे
उत्तम (इकले वांलाःहा) जुइ ।

मानवजगते बुद्ध हे छह्य थन्याःह्य मनू दु गुम्हेसित
मुखह्य महामानव धाये फै । उक्तं बुद्धया धर्म मानवता-
वादी धर्म खः धकाः सकसिन छवा थुइके माःगु जूवल ।

सम्पादकयात् पौ

हनेब्रह्म सम्पादकजु,
थुगु पौया गुपुलीया (दं १६ ल्या: ५) स
सम्पादकजुयात् पौ स्तम्भय् स्पष्टीकरण
शीर्षक-पौ व्यनेगु ओसर व्यगुली 'आनन्दभूमि'
यात् साधुवाद लिसे पौच्चिमि 'युवा बौद्ध समूह'
या नायः जुयात् धन्यवाद !

थुगु पती धयातःये, 'न्हसला' पत्रिकां छु
दं त्व्यवःनिसे न्ह्याको आलोचना याःसा मखंछु
मता: छु यानाच्चपि गुगु नं यानया न्वाखो
धर्माधिकारी व धार्मिक संघ संस्थाया नायः
जुयाच्चंपित सन्हालं पित हयेगु ताःतयाः छु भति
छाःपहः क्यनावःगु खँ सकसिनं सिउ हे जुइ ।
थव हे कोलय् च्चमिपिनिगु बिचायात् के द्रीभूत
याइकथं लोलोगु थासय् उपशीर्षक लेख छायपिया
च्चंगु ज्या बांमलाः वा मजिउ धकाः सुनानं
धाःगु न्यने मदुनि । यदि जिमिगु पलाः बहुजन
हिताय सुखाय पती न्ह्यानाच्चंगु खःसा लिपा
नं उजोगु खँ न्यने मालिमखु, थव जिमिगु आत्म-
विश्वास खः । आः थुजोगु महत् अभियान छुइबले
अल्पं जनया स्वार्थय् च्यूताः तये मफैगु धाःसा
जिमिसं न्वाभाविक भाःपिया ।

हर्षमुनि शब्दजु "विदान्, शीलवान् व
संघमावना ब्रातुपि अन्तेपिनिगु सख्या ह्यो
ज्ञूलि नेपायाया विहारय् थो न छ्यहु निह्य जक
सिवे अन्तेपि मदु; गनं विहारय् ला छ्यहु हे
मदु । . . . ' धकाः च्चयादीगु गुरुकापि न्हसला-
याके सुरक्षित हे दनि । च्चय् न्ह्यथनागु खँप्यात्

तिसिनः विहाँवःगु उपशीर्षक हे 'शीलवान्
भन्तेपिनि अनिकाल' ज्ञगु खः । मेता खै,
अनिकाल शब्दया अर्थं शून्य, रिक्त वा छाति हे
मदु भा प्युगु खनेदु । तर, यथार्थ छु ले धाःसा
मांगया अनुगाते छाति हे पूर्ति याये समर्थं मजूगु
अभाव व दुर्लभतायात नं अनिकाल धाइ ।
उगु शीर्षक इगित याःगु अर्थं नं बस् थुलि हे
खः ।

- अस त्वाः ये, न्हसला परिवार

मनू मखु संस्था

यलय् पुस्तकालयया दद्धी जुयाच्चंगु दौद्ध
हाजिरी जवाफः धि धि बःलाः कासाय् हेराकाजि
सुजिकायाः विषय न्ह्यथनाः पुष्परत्न शाकयया
सम्पादकयात् पौ छ्यया हुःगुली पुष्परत्न शाकय-
या व्यक्तिगत कथ व खै पिहाँवःगु मखसे भिकाः
खलःया सचिवया नातां उगु खै पिहाँवःगु धंगु
उलाबियाग दु ।

- सम्पादक

भजन

लय - राग भूपाली

हे प्रभु भगवन् शरण क्याब्यु
अज्ञानी जिमित करणा तयाब्यु ॥१॥
॥ स्थायी ॥
॥ अन्तरा ॥

सरण वया जिपि प्रभु हे लुमंकाः
दुःखि जनया नुगलं छपि हे खंकाः ॥२॥
प्रभु हे दुःखिया छंगु सहारा
प्रभु हे विश्वशान्तिया सहारा ॥३॥

- गौतमबीर वज्राचार्य
यशोधरा महाविहार बूबहाल, यल

सबबे संखारा अनिच्चाति

(दिवंगत दबलकाजी)

पासापि सकसितं नुगः होकाः मत्यवं त्वः—
ताठाःह्य सहृदयी, नाइसेच्वंहा पासा दबलकाजी
तुलाधर नेपालश्रीलंका बौद्धपरिषद् वं धन्य
भगवान् मन्दिर गुथि चावहिया नं सक्रिय दुजः
खः। वय्कलं जन्मकाःछि मांभाय्या सेवा याना-
द्वीगु दु। श्रीलंका ब्रडकास्टिंग कर्पोरेसनया

अनिच्चावत संखारा

इव हे बंगु २०४५ साल कातिक ४ गते ३२
दँया बैसय् मदुह्य जिह्या पूजनीया मां बेतिमाया
शाक्य थःगु जीवनकाःछि बुद्धधर्म्य थःत पाना-

सौजन्यकर्थं न्ह्यानाच्वंगु नेपालभाषाया ज्याऊवः
इतासःयात माक्व ग्राहालि यानाच्वनादीह्य नं
खः। ने. सं. ११०५ पाखे छवाःतक श्रीलंकाय्
च्वनाः रेडियो ज्याऊव यात तिबः बियादीगु खः।

आः वय्कः लीगु न्ह्याने मदुसां वय्कःयागु सेवा
लुमन्ति ल्यंदनि। उकि वय्कः मदुगु दुःखंयेका:
दुःखी जुयाच्वपि छेँजःपित दुनुगलं बिचाः हा-
येका। लिसे मदुह्यसित निर्वण हेतु प्राप्त जुइ-
माधका कामना याना।

बिचाः हायेकूपि -

१. वसन्तबहादुर शाक्य
२. रत्नशोभा शाक्य
३. बुद्धिप्रभा शाक्य
४. कर्ण शाक्य
५. मेवाका-
जी कसा:
६. भीमबहादुर श्रेष्ठ
७. का. न. प.
बडा नं ७ या अध्यक्ष सानुकाजी शाक्य
८. माणिकरत्न शाक्य
९. शीलदेवी तुलाधर १०.
११. रत्नशोभा शाक्य
१२. शान्तरत्न शाक्य।

→★←

विज्यात। वस्पोलप्रति श्रद्धात्से जिमि सकल
परिवारं वस्पोलया निर्वाण प्राप्तिया कामना
याना।

जोशीननि, नागबहाः, यल

संशोधनया आवश्यकता

मणिरत्न वज्राचार्य

मखंबहृः, ये

सहारा दयाः न अस्तित्व मदुम्ह च्याःगु छेय् लाःहा जि

लाय्लाय् बुयाः हालाच्वना फुइन जि फुइन ध् हे जुइन

स्वपिं स्वयां तु हार्पि हार्लं तु हिस्याः ये जक सकले

याकनं कशाहां वा सी, शट्ट पिहां वा मिजलं पुइ

जिनं स्यू स्वाहाने दःसा, अले तिष्ठयां जक उयूसा

जिगु नं ला माया दु म्वायेगु इच्छा छाय् मदु ?

छुयाये अभागी लि थें म्वाये योःसां थन थाय् मदु

७व फुक्क लोकाचारीतयसं दुया हे छ्वइन जितः

ठिनि हे आजु- वाज्यापिसं जिगु हि कयाः ब्लड बैक्यू तःसा

म्वायेफेगु जि गय् थन छकः छं हे बिक्काः या सा

खः जि गं सले धलपल धलपल जुइक म्वानां नं

जिगु हे छेय् मि तयाव्यूसा अस्तित्व जिगु थ मदये व्यु

आः ला जि धायेगु हे गं व वज्र सिवाय् ल्यनी थें मच्वं

ल्यं छु दःसां तवि नं अशुद्ध धकाः वांछवइ ला वनं

जितः जक बांछ्वयां छुजुइ थन, तनी मखु वज्रयान अयनं

धर्मधातुमण्डलं व अष्टभंगलं नं क्यं वज्रयान थन

फुक्क शास्त्रया विषये कयाः आलोचना याये फुर्पि सु दु हानं

सःस्यूगु जुयाः हे जक आलोचना याःगु खःसा याना व्यु संशोधन

॥ खोयाच्वन नुगः जिगु ॥

गौतमबीर वज्राचार्य

बूबहृः, यल

खोयाच्वन थन नुगः जिगु

छुलपोलयामु जात मदयाः

स्वयाच्वन थन नुगः जिगु

छुलपोलयामु ध्यात मदयाः ॥

थ्र सोजा सिथा जुइगु हैला याइगु

थः विति हे मधासे वयत्वलाः नइगु

सुंचनिसे भक्ति यानाः धर्मात्मा जुइगु

दुने दुने गरिव खोयेकाः पाप याइगु ॥

दुष्यथा लागी तीर्थं तीर्थं चाःगु जुइगु

कतः आहां वह धकाः नुगः मुइका जुइगु

कतपिति दोष धा:सा यक्ष हे खनीगु

अःगु दोष धा:सा खंसा तोतो पुयाच्वनिगु ॥

श्रीलंकाय् न्हूदेया नखः

— आमणेर आनन्द, मातर (लंका)

मेमेगु देशे थें तु श्रीलंकाय् न देयदसं धैर्ये “न्हू-दे-
नखः” न्यायेकेगु पारम्परिक चरित्र खः। थी थी नखःया
पुच्छे घव नखः न छगू विशेषगु नखः खः। थौकन्हे जक
मखु हावान्हापाँनिसे सिहल व द्रिङ्ग जातिपिणि
विचय् अखण्डरूपं न्यायेका बैच्वंगु राष्ट्रिय नखः खः।
थुकिया इतिहास पत्तेयाना: स्वत धाःसा घ्व लेख ताहाकः
जुइ।

सिहल जातिया आरम्भ जूगु लंकाद्विषे विजयावतरणं
लिपा खः। भारतया उत्तर प्रान्तं वःहा विजय जुजु
श्रीलंकाय् थ्यंकः वःगु बुद्धपरिनिवर्णं २३६ दै लिपा
खः। उगु घटना घटेजूगु बैशाख मासया स्वयंया पुन्ही
कुन्हु खः। अबलेनिसे श्रीलंकाय् धात्येगु वर्ष आरम्भ
जुल धायेमा:। थथे स्वदेवले, थौकन्हे चले जुयाच्वंगु
बुद्धसंबत् (२५३१) हे श्रीलंकाया राष्ट्रिय संवत् खः।
वर्थे तु न्हूदे न्यायेकेमाःगु न बैशाख पुन्ही कुन्हु खः धेगु
ऐतिहासिक प्रमाणं स्पष्ट या:। तर थी थो लंबत् व
नखः चखः माने यायेगु जक मखु ई - व्यः न फरक
ज्वीगु स्वाभाविक खः।

न्हूयागु हे जूसां विजयागमनं लिपा श्रीलंकाय् छगू
अपूर्वं गू परिवर्तनं जुल धायेमा:। राजनैतिक, आधिक,
सामाजिक व धार्मिक थे जाःगु विभिन्न क्षेत्रे न्हापा मदुगु
ह्यूपाः हयेगुली विजय जुजुया तःधंगु ह्लाः दु। उलिजक

मखु सामाजिक, पास्परिक चरित्र रीति -
यिति, नखःचखः, थुज्या यायेगु, शिष्टाचार सम्पन्न
समाजया निर्माण, साहित्य - संस्कृति, कलाशिल्प आदि
समुद्र थे जाःगु पुख्या निर्माण जूगु न वय्कःयो लिपा
लंकाय् राज्य या:पि जुजुपिणि पाले खः। उकोमध्ये
‘न्हू-दे - नखः’ न छगू खः धेगु बौलाक सीडु। लंकाय् जक
मखु नेपाले, भारते न न्हूदे न्यायेकेगु छन्हु हे दिने ताना
च्वंगु हु। थुकि सीडु कि नेपाल - भारत व श्रीलंकाया
जिन्ने पीराणिक सम्बन्धे दु धेगु।

न्हू - दे - नखः: लिपक धर्षसाँनिसे दे न्यंकभनं
घइपुसे च्वंगु प्राकृतिक सौन्दर्यं गां - शहर न्यंकभन
दर्शनीय जुयाः देया शोभा बरे याइ। लंकाचासी सिंहल
जनतांपि न्हूदे ध्यनेवं “न्हू-दे न लिपक - लिपक -
एरपुँ स्वां न पोष्ट - पोष्ट” घकाः थ्ये हालाजुइ।
सिमाय् अं, केरा, सुन्तली, नेकया: भुइङ्कटहर व फंसी
थे जाःगु पासि ज्वाँय् ज्वाँय् सप्ताच्वनो। स्वांमाय्
गुलाफ, जीस्वां, पुखुली पलेस्वां - हूवयाः जःखः
न्हाइपुसे च्वंको। पासिमाया च्वकाय् च्वनाः पासि ननं.
भस्तजूर्यं ज्ञंगः पक्षित न फयांफव थःगु ता लं
मधुरसलं थ्ये हालाच्वनो। थुगु इले ‘कोइली’ ज्ञंगःयात
विशेष थाये हु। “को हो - को हो” या सलं दे न्यंकभनं
न्हू - दे वल घकाः खबर दी। वसन्त क्रतुया सिच्चुगु

फसे वामा, स्वांमा, पासिमा नैक्याःमा, ग्वेमा, केरामा, आदि थी थी स्वांमा सिमात थवं थः धिधिवःला हिता चवनीगु स्वे हे यद्यपुरु च्वं ।

न्हूदेया विशेषता मध्ये सूर्यः भीनरांश मेवराशी थंकः वनीगु खः । थुगु दिने फुक्क धं थे चरित्र - विधि नक्षत्र अनुसारं वचाय्को । अप्रेल मासया १४ तारिखे न्हूदेया नक्षत्र चूलाः वे । वयां छन्हु न्हयः पुलांगु दं धकाः मानेयायेगु चलन दु । नक्षत्र चूलाय् न्हयः नक्षत्र-मद्गु धकाः धाइ । पुलांगु दं फुनाः न्हूदेय क्यनीगु इले "पून्यकाल" धकाः धाइ । थुगु हे कालपरिच्छेदया दुने पुण्यकर्म ज्या सप्तपत्र ज्वी । लंकाबासी बौद्धजनता विहारे वनाः बुढ़ - पूजा, बोधिवृक्ष पूजादि पुण्यकर्म यानाः भन्तेपिनियाखे परिव्राण थ्रवण याइ । वस्पोल-पिन्त बन्दनामानादि यानाः कुशल मुकेगु ज्याय लगे ज्वी । थुक्क सोडु श्रीलंकाय न्ह्यागु नखः चखः व उत्सव या:सां बौद्ध - संस्कृति व परम्परा कथं जुइ ।

न्हूदेया लागी थःयःगु छे शुद्ध पवित्र यायेगु लागी जनतातय्गु प्रधान कार्य खः । न्ह्याक्व हे छे चोखा जूसां, थाय चोकू जूसां तबि न यच्चुसे - पिच्चुसे च्वंका-तयेगु इमिगु छगु आदर्शमय चलन खः । न्हूदेयात न न्हगु थलबल, न्हगु भूत, न्हगु बसा - त्वेसा, न्हगु बसःतिसा न्यानाहेगु हे इमिगु अखण्ड चरित्र खः । च्वनेगु थाय थे तु थर्पि न सकले खुसी वनाः सां, पुखुली, तुंथी थःगु हे छेय मोल्ह्याः यःगु शरीर शुद्ध पवित्र याइ । नक्षत्र चूलाय्वं छेर्या नक्कि, नसा - त्वेसा ज्वरेयायेगुली व्यस्त ज्वी । चारित्र कथं वचायेकीगु, चरित्र मध्ये दुरु जा ज्वीगु, छेने चिकनं बीगु, ज्यायायेगु शुरु यायेगु छेय पिहाँ वनेगु इत्यादि खः ।

[२८]

मचांनिसे क्याः ल्यासे - ल्याय्ह्य, बुरा - बुरीपि सकसितं उतिकं संतोष, हर्ष, प्रीति उत्पन्न ज्वोगु नखः न्हूदेय नखः । गथेकि झीयाय् स्वनितबले नेगा मिपिन्त गुलि लयताः वोः उलि हे लांकिकपिन्त न खः । छेंखा पर्ति खि छगः छगः मदं हे मखु । सकले छचाःखेरं चवनाः खि बाजा उकुन्ह्या दिने हर्ष यायेगु याइ । भव्य ज्वरे याये सिध्यवं दकले न्हापां गामे विहारे भन्तेपिन्त छगु भाग पूजायायेगु चलन दु । अनंलिपा तिनि थः जहान - परिवारपि सकले मुनाः न्हूदेया भ्वे नयेगु ज्वी । थःथिति, पासाभाइ, जःला खःला सकसितं सताः नकेगु चलन दु । दकसिवे अज्ञावाइपुगुला मे मे बले न्ह्याक्व हे ल्वानाः - ह्लाला: वैरभावं च्वंच्वसां न्हूदेय थ्यनेवं थवंथः नके त्वंके यानाः मेलमिलाप ज्वी ।

जःला खःलापिनि प्रति दुगु लोभ, ह्वेष, ईर्ष्या, क्रोध, मान थे जाःगु अवगुणत मदयाः इमिप्रति मंदी करुणा, दयाः - अनुकम्पा, सहानुभूति थे जाःगु उत्तरोत्तर गुणांगं चित्ते भय बी गुकि शारीरिक वर्धन जक मजुसे आध्यात्मिक गुण वर्धन नं अवश्यमेव ज्वी । थःगु जातिया म आरक्षा ज्वीगु पारम्परिक संस्कृति आरक्षा ज्वीवं खः । न्हूदेय माने यायेवं जातिया मू व पारम्परिक संस्कृतिया संरक्षण जक मजुसे देशभक्त जातिभक्त चेतना नं नुगले बया वंगु बारे छुं शंका मदु ।

प्राणोया आव्हान

विजयराज वज्राचार्य

बनारस

होश मदु थौं जितः

भवे च्वनाः दुःख सियाः

आशां म्वाना क्लेश फुकेत

थ जन्मया प्रायश्चित्त यानाः ।

मब्यू जितः सान्त्वना थन

दुवे जूपि व स्वार्थीत्यसं

छवल जितः स्यंकेगु लंपुइ

व निह्व प्राणी खनाः ।

विपाक पूर्वजन्म, थौं श्व गति

म्वायेला सीला हाहां । रुवरुवं ।

पुण्य जिगु कर्म जुयाः लि

भव जितः क्षमा मयाः ।

कुतल जय क्लेशरूपी भवे

मध्यनी सिवाय थ सत्व निवणे

पापीत्यगु पुचलं यानाः ।

भिद्धु नं काँ जुयेकाः थौं ।

गुबले सत्व, क्लेश प्रहाणया मार्गं

मामां हाहां रुवयाजुइ

मार्गं कीसं शास्त्रायागु

थुइकाः निवण प्राप्त यायेत ।

माले नु पासा शास्त्राया मार्गं

भवरूपी दुःखं निवणे बनेत

थुइके कीसं आर्यसत्यया लंपु

कल्याण उकी शास्त्राया शास्त्रे ॥

नु नु उपासक उपासिका जन्म जुइ दुःखसिका:

राग द्वेष मोहय् विजयध्वर्य व्ययेकेत

शान्ति दु क्षण मात्रसा थ भवय्

कल्याण जुइ शास्त्राया शान्तिमार्गं

एस धम्मो सनन्तनो

- मणेश 'पथिक'

वना जि छन्हु चाः हयुहयु गनं

तोपाक छगु रमणीय बनय्

अनं वयाच्वन ठन ठन थीक

मधुर गम्भीर धवनि छगु जक

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

आश्र्य जुयाः धवनि ल्यूल्यू वना जि

वं खना जि अन गम्भीर व्यक्तित्व

ध्यान मग्न शान्तद्वा एकान्तय्

बुलु पि हां वयाच्वन सः वहे

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

आश्र्य जुयाः जि न्यना, हे युग पुरुष !

गथे जुयाः जुल थथे हे प्रबुद्ध !

मौन च्वनाः हे क्वन चं छाती

फायाः थगु अन दुते नुगलव्

ध्यान मुद्राध् न्योति अनन्त सहित

सम्यक् सम्बुद्ध तथागत भगवान्

हानं वहे रः पिहां वयाच्वंगु

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

आश्र्य जुयाः जि न्यना हे सत्पुरुष !

जि छु मसिल थ जुल छु प्रशो !

दुने गनं धवेकः वत्सः

मानवताया सार थ वे हे खः

शान्ति सुखया आधार थ वे हे

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

उगड़ु लोक !

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

प्राणी जुहु लोक !

एस धम्मो सनन्तनो, एस धम्मो सनन्तनो

जुहु लोक !

धर्मयात् विश्वं भ्रातृत्वया हितय् छचलेमाः

— शर्मिला तुलाधर

दुजः, धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठी

नहाया बुद्धधर्मयात् गुलि हेपेयानाः कवतेलाः तःगु खः
उलि सातसालं लिपा मञ्जुल । अथसां न थवयां लिपा वःगु
परिवर्तनयात् सन्तोषजनक धायेफद्भुनि छाय् धाःसा थन
बुद्धधर्मया थुखेलाः थुखेलाः जुया र्वंगु कचायात् छथाय्
सयाः पाय्छिनिर्देश बिडफइगु गुगु ठोस संगठन मदुनि ।
हानं दयाच्चर्वंगु संगठनया दख्वी एकता मदुनि । नेपाः
मापनापं स्वतन्त्र जूगु अर्मा, श्रीलंका, थाइल्याण्ड इत्यादि
देनाप थनयागु स्वतन्त्र जुइ धुक्काःयागु स्थिति तुलना
यानास्वयेगु खःसा हामोगेष्ठि नं सन्तोष यानाच्चनेगु
स्थिति मदुनि ।

थौकन्द्रेयापि युवावर्गपिसं बुद्धधर्म जक खु गुगु नं
धर्म धाल कि हे न्हाय् कथेकुंकीगु । इमिगु मनं धर्म धाल कि
हे बुरा-बुरित् हायां दनाः गःखः हयूबनीगु; स्वाः, सिन्ह,
जाकि ज्वनाः द्वः पुज्याःवनीगु थे जक च्वनाच्चन । झीसं
थुकिया मूलगु कारण छु खः गवलं बिचाः यावा स्वःला ?
क्षीलाक वालास्वल धाःसा झीसं चाइ कि युवावर्गपिसं
धर्मया धात्येयागु स्वरूपयात् हे ह्यमसियाच्चन । केवल
धर्मया संद्रान्तिक पक्षयात् जक खनाच्चन । उकि, न्हार्मा
इमित बुद्धधर्मया वास्तविक अर्थ थुक्काः उकिया
व्यावहारिक पक्षत उलाः क्यनाः धर्मय् दृढ विश्वास
तयेकपेकेफत धाःसा इपि स्वतः बोद्धविहार व बौद्ध-

क्रियाकलापय् आकृष्टि जुइगु ताः ।

व छगु नेपाःया बुद्धधर्मया तःधंगु समस्या खः ।
येन विनेच्चर्वंपि मनूत्य् वृढ विश्वास दयां नं छु सयेकेगु
व धर्मयात् व्यवहारे छ्यलेगु मन दुसां नं भन्ते गुरुमाँ-
पिनिगु अभावं इपि लिकुने मालाच्चन । तर छ्यवलं
पिनेवनाः बुद्धधर्मया प्रचार याये द्विकाः वंसां अन पाय्छिगु
प्रोत्साहन व ग्वाहालि मदुगु जिमिसं नं अनुभव यानागु
दु । उकि न्हार्मा छथाय् जक जूसां जग बलाकाः, लिपा
भेषेथाय् न थी झुसा तिनि व समस्या समाधान उक्कोफइ ।
छथाय् जक लिकुला च्चवेगु धाःसा मखु । बुद्धधर्मया
मूलपहुः हे “बहुजन हिताय्, बहुजन सुखाय्” उकि झीसं
क्याक्किलि घडवसिया हित धायेगु स्वयेहे माः ।

बुद्धधर्म धेगु हे झीत व्यावहारिक जुइकेत खः,
अथे मञ्जुल कि ला ज्याय् छ्यले हे मन्ति नि । तर थौकन्द्रेय-
यागु ईहे थज्याःगु जुइ धुक्कल कि प्रसार प्रचार मयाकं
सुनानं छु चीज्य् वा पक्षय् वास्ता मयाः । अझ धर्मया
विषये ला ज्ञन् ज्ञां मदु । उकि व्यवहारवादी
व प्रचारवादी नापनापं वने फत धाःसाः धर्मया स्वरूप
व अनं चकनी थे च्चं । तर विने क्यनेत जक वा यश
कायेगु उद्देश्य जक तयाः प्रचार यात धाःसाः व
प्रचारवादी पनं धर्मयात् निश्चय नं हित याइ मखु ।

अथे हे धर्म न्हापां सा संघप्रधान हे जुइमाः बिना
संघया रवाहालि छु नं ज्या वदातुक यायेफइ मखु ।
धर्म भक्तिप्रधान जुलकि स्वार्थय् लाःवनी । गुरु धर्म
अव्दःसिया हित याइ जहे धर्मया स्वरूप जुइमाः ।
पुच्चिनातःगु चागःया दध्यो कोहिनूर हिरा छगः गथे
थीगु खः, अथे हे यज्व भनूतय् पुच्चलय् छह्यजक जूसां
गुणीह्य व्यक्ति थिनाच्चनी । ह्योचा जक ल्याखय् जूसां
दुर्पि गुणीया गुणात्मक तेजं देवि नं अथे हे बुद्धधर्मप्रति
आर्कषित जुइ । जनसंख्याया बिचे हे गुणी व्यक्ति नं दइ ।
झीगु उद्देश्य न्हापां गुणात्मक रूपं बौद्ध जनताया बृद्धि हे
जुइमाः । अले उकिया लिउजक संख्यात्मक बौद्ध जनताया
लागी कुतः यायेमाःथे च्च ।

यिने स्वयेबले थये च्चंसां धात्यें दुर्यंक स्वल धाःसा
जुयाच्चंगु करुणा तयाः, क्षमा यानाः व सहिष्णुता तयाः

झीपि अकर्तव्य व निषिक्य जुइ मखु, दरु युकिया
धात्येयागु स्वरूप ह्यमसिया: झीपि लै द्वनाच्चंगु अवश्य
खः । थुकिया लिच्चव: उधरि मे खने मदुसां फल ला
बिया हे च्चंगु दु ।

धर्मधयागु ला न्ह्याबले सच्चा मानवधर्म हे जुइ ।
झीसं थुकिया वास्तविक स्पव्यात मसिया: जक नानाः
कथं धयाच्चवना । छगु इलय् आः सीला अले सीला
जुयाच्चंगु ज्ञाःगु आणविक युग्य झीरं बुद्धधर्मयोत
फुकक मनूतय्गु हितया लागी देलायाः परस्पर मैत्री-
भावना बसेयाये फल धाःसा च्च सिक्य तःधंगु उपलब्धि
छु जुइ ? धर्म हनेगु व हंकेवियेगुया लागी आःजक मखु
न्हृपानिसे झीपि कर्मठ व सुधारबादी जूगु खनेदु ।

श्री

शान्तिघट चैत्ययात बारंबार नमस्कार ॥४॥

काशी देशया जैनतसे
भव्यनैत्य स्थापना यानाः
प्रतिस्थादि कर्म खंकेत
श्री वाग्वज्यात अनुरोध यात ॥१॥

प्रभावकारी तान्त्रिक बलं
गंगाजलं सिचित यानाः
प्रतिस्था संपन्न जुल धकाः
घोषणा यानाब्यूगु जुल ॥२॥

बिना पुजा गयज्वी प्रतिस्था
घैगु प्रश्न इमिसं यात
च्च खंय् चित्त बुद्धे मजूसा
च्च चैत्ययात थन तये मखुत ॥३॥

श्री वाक्वज्य थुलि धयाःव
काशी मतयेजु नं तुनाःव
तान्त्रिक विद्यायागु प्रभावं
नेपाल भूमी थंकःहःगु जुल ॥४॥

थुगु प्रकारं स्थापना याःगु
धद्वाभावं पूर्णगु चैत्य
वन्दनीय बुद्धपिनिगु
जिनालय धकाः नां छुनातःगु ॥५॥

त्रिकाय झीगु शुद्ध यानाःव
भावभक्ति पूर्णगु यात
शान्तिघट चैत्ययात
दर्शण झीसं याये नु नित्य । ॥६॥

समाचार

आजीबन ग्राहक ४२९ ह्य थ्यन

११०९ कछला श्व ४, ये -

बुद्धघर्षणा चंचंगु लयपो आनन्दभूमिया आजीबन
ग्राहक प्रसःव नो गुह्य थ्यंगु दु । थुखुसी आजीबन ग्राहक
ज्युयादीपि मध्यय् येदेयापि नयाँबजारया लक्ष्मीनारायण
मानन्धर, लगंया आनन्द ग्राहक व छाउनीया भैती शिशु
विद्यालय ख । थुगु लयपौया आजीबन ग्राहक शुल्क
स्वसः जक ख ।

विहार निर्माणः आधिक सहयोग

११०९ कौलगा ४, पाल्पा -

थनया तानसेनया लहरे पिधलस चंगु निर्माणधीन
श्री महाबोधि विहारया निर्माणार्थ आनन्दकुटी विहार
गुठीया अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरं थः ह्य
स्वर्गीय मां अनगारिका मुद्रिताय् पुण्यस्मृती ज्ञिदः तका
दा आधिक ग्राहालि च्यूगु दु । योलयात थुः गु ग्राहा-
लिया लागी महाबोधि विहार भविवारं दुनुगलं कृतज्ञता
जागत याः गु दु ।

कठिन चीवर दान

११०९ कौलगा ५, यल -

थनया शंखमूलय् चंगु अर्तर्द्धित्य भावना केऽद्रथ
भिक्षुपि सुमंगल, आसभाचार व विशुद्धानन्दपि वर्षावास
च्वनाविज्ञाय् लसताय् धर्मकीति विहार दान बीगु
पुण्यकार्य सम्पन्न जुल । पंचशील प्रार्थना व बुद्धपूजायां

। छाउनीया लक्ष्मीनारायण विहार चीवर दान
नेता या । निर्माण विहार चीवर लक्ष्मीनारायण
प्रार्थना एवं श्रद्धालुक विहार चीवर दान नेता या
लिपा बर्माया ध्यानगुरु आसभाचार स्थविरं कठिन चीव-
रदानया महत्वया विषये व्याख्यायानाः धर्मदेशना
यानाविज्ञात ।

थथे हे शाकर्यसिंह विहारय् संघमहातायक प्रज्ञानन्द
महास्थविर व भिक्षु धर्मपालपि वर्षावास च्वनाविज्ञाय् गु
लसताय् कठिन चीवरदान उत्सव जुल । उद्यतलय्
पंचशील प्रार्थना व बुद्धपूजा धुकाः भिक्षु बुद्धघोष महास्थ-
विरं धर्मदेशना यानाविज्ञात ।

थथे हे तु नगरमण्डप कीतिपुर विहारय् भिक्षुपि
सुदर्शन, कीतिज्योति, अनोभदसि व नागपुरया भिक्षु तथा
थाई भिक्षु सहित वर्षावास च्वनाविज्ञाय् लसताय्
थाईलैण्डया उपासक उपासिकापिनिपाखे थाई राजदूतं
भिक्षुसंघयात कठिन चीवरदान पुण्यकार्य सम्पन्न जुल ।
उद्यतलय् थाई उपासक उपासिकापिनिपाखे ज्ञिन्यागू
विहारयात कल्यबृक्षदान नं विल । अथे हे भिक्षु अमृतानन्द
महानायक महास्थविरं धर्मदेशना यानाविज्ञात ।

थुकथं आनन्दकुटी विहारय् पंचमाया शाही उपासि-
काया श्रद्धाकथं कठिन चीवरदान ववचाल । उद्यतलय् नं
महानायक अमृतानन्द महास्थविरं धर्मोपदेश यानाः
धीविज्ञात - “भिक्षुपि वर्षावास चंगु विहारय् दछिया
छकः हे दानबी देगु पुण्यकर्म जुया थुकियात कठिन उत्सव
धाः गु ख ।” थुगु विहारय् वर्षावास च्वनाविज्ञायः पि
भिक्षुपि महानायक महास्थविर अमृतानन्द, महानाम,
कुमार काश्यप, बुद्धरिद्वित व श्रद्धानन्दपि ख ।

चन्द्रमाया उपासकया श्रद्धां गणमहादिहारय् भिक्षु-
संघयात कठिन चीवरदान पुण्यकार्यं बालाकं वयचाल ।
पंचशीलं प्रार्थना व बुद्धपूजायां लिपा भिक्षु बुद्धधोष
महास्थविरं धर्मदेशना यानाविज्यात ।

महापरित्राण पाठ

११०८ कौला थ्व, ४ ये-

थनया कालिमातिया पद्मदासं श्रेष्ठं वंगु महिनाय्
भिक्षुसंघयां बुद्धपरित्राणं पाठं याकाविल । अथे हे
झोठेया लक्ष्मी व्रजाचार्यं महापरित्राणं पाठं थःगु हे छेय्
न्हवन्हु यंकं याकाविज्यात ।

कठिनदान

११०८ कौला गा ११, ये-

यनया गणमहाविरय् बृषब्दिस च्वनाविज्याःपि भिक्षु-
पि सुवोदानन्दं महास्थविरं व प्रज्ञारश्मि महोत्थविरपिनि
वर्षाविसं पूवंगु लसताय् मचलिया चःद्रमाया उपासिका
प्रमुच्च वेकःया काय् म्हाय् सपरिवारया श्रद्धां बुद्धपूजा व
धर्मदेशनाया नायं भिक्षुतंवयात कठिन चीवरदान व
श्रावणेर व अनगारिकापित पर्यन्तं भोजनं न प्रदानं जुल ।

भिक्षु अमृतानन्द विश्वबौद्ध सम्मेलनय्

११०९ कौलाथ्व ९, ये-

अमेरिकाया लस अन्जलसय् ज्वीगु जिखुकवःगु
विश्व बौद्ध सम्मेलनय् World Fellowship of
Buddhists या उपाध्यक्षया हैसियतं व्वति कायेत
आवार्यं भिक्षु अमृतानन्द उखेपाखे विज्यात । डिसेम्बर
१९ नारिखंनिसे २६ तारिखतक ज्वीगु उगु सम्मेलनस
व्वतिक्या: बार्तिगठन डी. सी.स छवाःति च्वनावयेगु
वस्तोलया कार्यक्रम दु ।

लुपंके बह जू कि W F B या जिन्याकवःगु
सम्मेलन काठमाडौलय् वस्पोतया व्यवस्थापन अध्यक्षताय्
ज्वू खः । थौकन्हय् वस्पोल बौद्ध शब्दकोशया तःसफू
पिकायेत तःधंगु कुतः यानाः थह्यं हे कम्प्यूटर छ्यलाः
यजा सुथां लाकेत चाँन्ह कुतः यानाच्वनाविजगःगु खः ।

संलूप्या धार्मिक प्रवचन

११०९ कौला थ्व ७, ख्वप -

संलूपतिया पेकवःगु धार्मिक प्रवचन कथं थनया
धर्मोदयं शाखाया गवसालय् मुनि विहारय् धार्मिक इवचन
कार्यक्रम सम्पन्न जुल । भिक्षु महेन्द्र स क्ष पंचशील
प्रार्थना जुयाः पद्मरत्नं शावयया सभापतित्वय् शुलु जूगु
उगु कार्यक्रमय् लसकुस नश्च बिसे इन्द्रराज शावयं
बुद्धधर्मया यानत थेरवाद, महायान व वज्रयान स्वतंया
विकास यायेमाःगु व रवंगुलि यानया मूल आधार
पंचशील, अष्टशील व दशशील हे खः धैविज्यात ।

उबलय् अतिथिकथं भिक्षु सुशोभनं बुद्धया व्यावहा-
रिक पक्षयात कथाः परिवत्ति, प्रतिपत्ति व प्रतिवेधया
दिशेष व्याख्या यानाः बुद्ध व बुद्धया उपदेशयात न्हाथना
विज्यात ।

थथे हे मेह्य अतिथि सुवर्णं शावयं गरीबनिसे
सम्राट्पिसं तकं ग्रहण याःगु बुद्धधर्म व्यवहारं जाःगु
खः धासे हिन्दूधर्मय् व्वलंहा बुद्धं उकी दुने दुगु
कुप्रथायात तःधंगु प्रहार याःगु खः धासे जातिवादया
संकीर्णता अद्विद्या धोर विरोध यानाविज्यात । थथे हे
वस्पोलं व्वहितमात्रया संकीर्ण सीमा पार यायेव तिनि
दुःख तनी धैविज्यात ।

भिक्षु अमृतानन्दयात “विद्यावारिधि” दर्जे

(भिक्षु अमृतानन्द)

सिरि-नव-नालन्दा-महाविहारे वावीसाधिकडुतिपसहस्रिस
मे बुद्धसंवच्छरे माघमासस्स कण्हपलबे अटुमियं रवि-
वासरे बहुजन हितावह गन्थकारको व्यत्तपटिबल भाव-
पत्तधर्मविनयो परिस्सयरहित तिब्बच्छन्दक बुद्धसासन
व्यापको सिरि भिक्खु अमृतानन्दथेरो “विद्यावारिधि”

सम्मानितोपाधिना समलक्षते ति प्रमाणितं

माघ १, शाके १९००

२१ जनवरी, १९७९ ई.

जगन्नाथ कौशल

सिरि न० नालन्दा महाविहाराधिकारा